Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

Тошкент ҳақиқати

РЎЗНОМА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ ҚЎМИТАСИ, ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ВИЛОЯТ КЕНГАШИНИНГ БОШ НАШРИ

• № 141 (10.137). • 1991 йил 24 июль • чоршанба • Баҳоси 8 тийин.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ КЕНГАШИ РАЁСАТИДА

22 июль куни Ўзбекистон ССР Олий Кенгаши Раёсатининг мажлиси бўлди, унда Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг республика ҳудудида жойлашган корхоналар, муассасалар ва ташкилотларни Ўзбекистон ССР ихтиёрига ўтказиш тўғрисидаги таклифи муҳокама қилинди.

Иқтисодий танглик кучайиб бораётган ва хўжалик алоқалари узилиб қолган шароитда кўпгина Иттифоқ вазирликлари ишлаб чиқаришни барқарор ривожлантиришни ва меҳнат жамоаларини ижтимоий жиҳатдан ҳимоя қилишни таъминлашга қодир бўлмай қолди. Бир қанча тармоқларда ишловчилар сонининг камайиши, истеъмол бозорида маҳсулотлар тақчиллиги янада кучайиши, бошқа салбий оқибатлар хавфи пайдо бўлди.

Ана шуни ҳисобга олиб, Ўзбекистон ССР Мустақиллиги тўғрисидаги декларацияга мувофиқ Олий Кенгаш Раёсати мазкур масала юзасидан қарор қабул қилди. Олий Кенгашнинг тегишли комитетларига Вазирлар Маҳкамаси билан биргаликда амалдаги қонунларни ўзгартиш тўғрисидаги таклифларни республика қонун чиқарувчи олий органининг навбатдаги сессиясида кўриб чиқишга тақдим этиш топширилди.

Раёсат Ўзбекистон ССР Мустақиллиги қоидаларига асосланиб ва «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Қонунга амал қилиб «1991 йилги Иттифоқ бюджети тўғрисида»ги СССР Қонуни 8-моддасининг корхоналар истеъмол фондини оширишни чеклаш қисмининг Ўзбекистон ССР ҳудудида амал қилишини тўхтатди. Бундан буён республика ҳудудида корхоналар меҳнат ҳақи фонди «Ўзбекистон ССРдаги корхоналар тўғрисида»ги Қонуннинг 19-моддасига мувофиқ вужудга келтирилади.

Раёсат мажлисида Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов иштирок этди.

Манфаатдорлик ва самарадорлик йўлида

ЎЗБЕКИСТОН ССР ПРЕЗИДЕНТИ ҲУЗУРИДАГИ ВАЗИРЛАР МАҲКАМАСИДА

Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамаси жамоа хўжаликлари, давлат хўжаликлари ва бошқа қишлоқ хўжалик корхоналарининг мева-сабзавот маҳсулотлари етиштиришдан кўпроқ манфаатдор бўлишини таъминлаш мақсадида ҳамда саноат маҳсулотлари қимматлашганлигини, қишлоқ хўжалик ходимлари учун компенсация тўлаш жорий этилганлигини ҳисобга олиб, республика жамғармасига етказиб бериладиган мева-сабзавот маҳсулотларининг энг юқори шартнома нархларини ошириш тўғрисида қарор қабул қилди.

Ўзбекистон ССР Давлат нарх комитетининг манфаатдор ташкилотлар билан келишилган таклифига мувофиқ Ўзбекистон ССР Президенти ҳузуридаги Вазирлар Маҳкамасининг илгари қабул қилган қарори билан тасдиқланган мева-сабзавот маҳсулотлари энг юқори нархлари даражаси 25 фоиздан 100 фоизгача оширилади.

Ўзбекистон ССР Давлат нарх комитетига Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик вазирлиги, Ўзбекистон Мева-сабзавот ва виночилик саноати концерни ҳамда Ўзбекистон Мева-сабзавот маҳсулотларини тайёрлаш, асраш ва сотиш билан шуғулланувчи кооператив бирлашмаси билан биргаликда саноат йўли билан қайта ишлашга топшириладиган узумнинг техник навлари харид нархларини икки ҳафта муддат ичида кўриб чиқиш ва тасдиқлаш топширилди.

Қабул қилинган қарор жамоа хўжаликлари ва давлат хўжаликларининг республика фондига етказиб бераётган маҳсулотини кўпайтиришга, мева-сабзавотчиликнинг иқтисодий самарадорлигини оширишга қаратилган.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикаси Президентининг ФАРМОНИ

ЎРТОҚ Ж. Ғ. ЙЎЛДОШЕВНИ ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРИ ЭТИБ ТАЙИНЛАШ ТЎҒРИСИДА

Ўртоқ Жўра Ғаниевич Йўлдошев Ўзбекистон ССР халқ таълими вазири этиб тайинлансин.

Ўзбекистон Совет Социалистик Республикасининг Президенти **И. КАРИМОВ.**

Тошкент шаҳри.
1991 йил 22 июль.

• АБИТУРИЕНТ—91

ДОРИЛФУНУНДА ҲАЯЖОНЛИ ОНЛАР

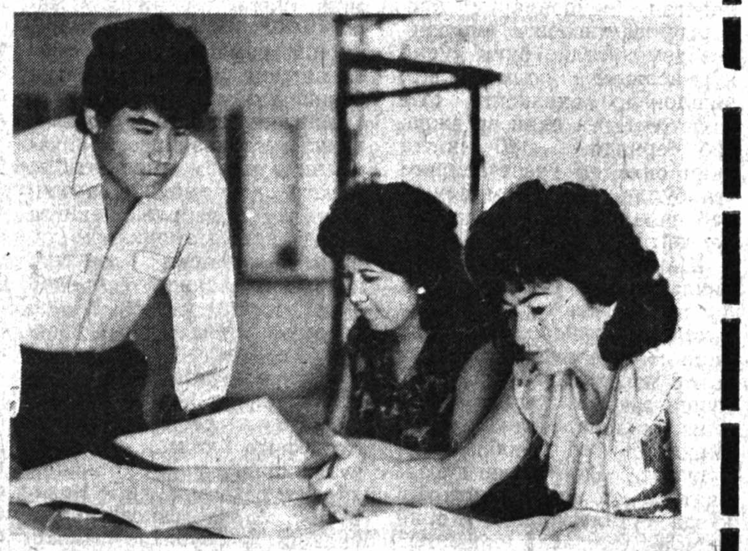

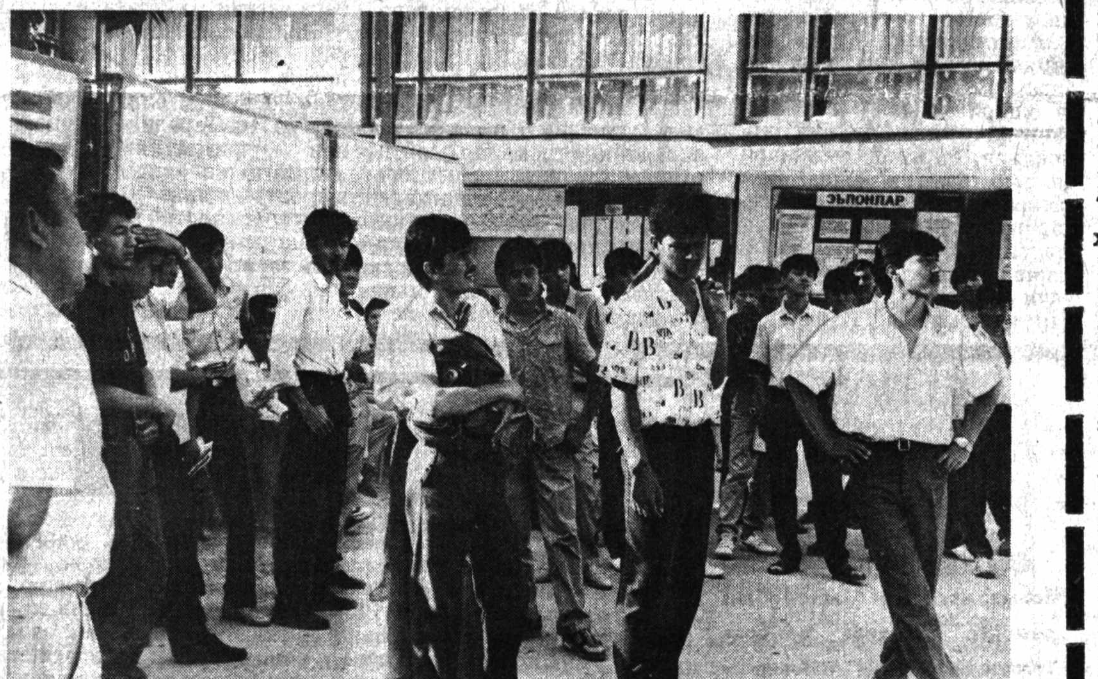

ХАЛҚЛАР ДЎСТЛИГИ ОРДЕНЛИ ТОШКЕНТ ДАВЛАТ АГРАР ДОРИЛФУНУНИДА ҳаммадан ҳам зиёда ҳисобланадиган фазилатлар — инсонга юксак ҳурмат ва меҳрбахшлиликдир. Ўқишга келган абитуриентлар ҳам бу илиқликни тезда ҳис этдилар. Уларнинг кириш имтиҳонларини муваффақиятли топширишлари учун барча шарт-шароитлар яратиб берилди.

Ахборот кўргазма тахтаси кундалик воқеалардан ўз вақтида хабардор этиб турибди. Қабул комиссиясида ишлаётган ходимлар умидли ёшларга ҳушёр муносабатда бўлмоқдалар, уларни қизиқтирган саволларга дарҳол жавоб беришмоқда.

Олий билимгоҳда ҳар қачонгидек имтиҳонлар мавсуми юксак савияда бошланди. Толиби илмлар ҳаяжонда. Биз бу туйғулар фақат қувонч келтириши тарафдоримиз. СУРАТЛАРДА: олий билимгоҳнинг бугунги ҳаётидан лавҳалар.

Сураткаш: Д. АҲМЕДОВ.

ТАШРИФ БОШЛАНДИ

23 июль куни Ўзбекистон ССР вице-президенти Ш. Р. Мирсаидов бошчилигидаги Ўзбекистон ҳукумат делегацияси ХХР Шинжонг-Уйғур мухтор райони ҳукуматининг таклифига биноан Тошкентдан Урумчига жўнаб кетди. Делегация таркибида Ўзбекистон ССР Президентлик Кенгашининг аъзоси, жумҳурият ташқи ишлар вазири С. О. Азимов, бошқа расмий кишилар бор.

Тошкент аэропортида делегацияни Вазирлар Маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, Тошкент шаҳар партия комитетининг биринчи котиби, Тошкент шаҳар Кенгашининг раиси А. И. Фозилбеков кузатиб қолдилар.

(ЎзТАГ).

„ЎЗИНГ ҚУР“ДА ИШЛАР ҚАНДАЙ?

ҲОЗИР қаёққа қараманг қурилиш кетяпти. Қишлоқ жойларда, айниқса, уй-жой қуриш суръатлари жадал боряпти. Бир марта юрган кўчангизга маълум вақт ўтгандан сўнг яна йўлингиз тушса, пойдевори қўйилган, уйнинг томи ёпилганини кўрасиз. Бу халқимизнинг меҳнаткашлиги, қўли гуллиги шарофатидандир. Шахсий уй-жой қурилишларининг миқёси шу қадар кенгки, беихтиёр иморат солиш учун зарур бўлган материалларни топиш, харид қилиш қандай кечмоқда, деган ўй фикрингиздан ўтади. Бу борада дуч келинаётган муаммоларнинг ечимини топишда мавжуд имкониятлардан қандай фойдаланиляпти? Янгича, айтиш мумкинки, мураккаб шароитда иш юритишнинг қандай услублари излаб топиляпти?

Ҳозирги вазият, мамлакатдаги ижтимоий-иқтисодий аҳвол ҳар қандай даражадаги раҳбардан ишга кўрсатмалар асосида эмас, янгича, ижодий ёндошишни тақозо этмоқда. Раҳбарнинг характер-хусусиятидаги қатор фазилатлар ичида унинг ишбилармонлиги муҳим аҳамиятга эга бўлиб қолганлиги, табиий ҳолдир. Зеро, одамлар ҳам етакчининг, иш бошида турганларнинг ишбилармонлигига қараб баҳо беришмоқда.

Жумҳуриятимиз Президентининг аҳолини уй-жой, ер билан таъминлаш борасидаги фармони район матлубот жамиятлари қошидаги қурилиш материаллари билан савдо қилувчи ходим-хизматчиларнинг масъулиятини ошириб юборди. Уларнинг йиллик режаларини қайта кўриб, кенгайтиришга, кўплаб миқдорда қурилиш материалларини олиб келиш мақсадида янги-янги шартномалар тузишга ундади.

Ўрта Чирчиқ район матлубот жамиятига қарашли хўжалик ҳисобидаги «Ўзинг қур» қурилиш анжомлари билан савдо қилувчи корхона 1991 йилнинг ярим йиллик режасини ошириб бажариб, режадаги 895 минг сўмлик ўрнига 1 миллион 320 минг сўмлик қурилиш материаллари сотди. Жорий йилнинг 1-кварталида 15 минг сўм ўрнига 21 минг сўм соф фойда кўрилди. 1800 сўм ўрнига 1910 сўм пулли хизмат кўрсатилди. Бу кўрсаткичлар мақтовга арзирлими? Агар ҳозирги шароитни ҳисобга олсак, яъни фонд бўйича белгиланган маҳсулотлар вақтида ва тўлиқ олинмаётганлиги, асосан маҳсулот айирбошлаш ҳисобигагина шундай натижаларга эришилаётганини эътибордан соқит қилмасак, ҳақиқатан ҳам мақтовга лойиқдир. Бундай натижалар ортида ўз ишининг усталари борлигини сезиш мумкин. Районда 3,5 минг оилага шахсий томорқа учун жой берилган. Бу рақам билан қурилиш материаллари учун ажратилган йиллик фонд ўртасида номутаносиблик мавжуд. Масалан, Оҳангарон цемент заводидан йил давомида 210 тонна цемент олиниши керак бўлса, олти ойнинг ўзидаёқ 205 тоннаси олиб бўлинди. Ваҳоланки, хўжаликларда, қишлоқларда қурилиш суръатлари кенгайгандан кенгайиб бормоқда. Талабнинг ошиб бораётганлиги камида яна қўшимча 250 тонна цемент зарурлигини кўрсатмоқда. 1991 йилда фонд бўйича берилиши мўлжалланган 1960 куб метр тахта-ёғочни олиш ҳам қийин кечмоқда. Шу кунгача бу материалнинг бор-йўғи 970 куб метри олинди, холос. Жойларда эса қурилиш мавсуми — ёз ўтиб бормоқда.

Маҳсулот айирбошлаш ҳисобига қўшни жумҳуриятларнинг қатор вилоятлари билан шартномалар тузишда қурувчи-хизматчи-

ЯККА ТАРТИБДА УЙ-ЖОЙ ҚУРУВЧИЛАРГА ҚУЛАЙЛИК ЯРАТАЙЛИК

лар район ижроқўмининг яқиндан бераётган кўмагини ҳис қилмоқдалар. Гап шундаки, илгарилари матлубот жамиятларига қарашли бўлган тайёрлов идоралари эндиликда алоҳида ташкилот бўлиб ажралиб чиқди. Хўжаликлардан, деҳқонлардан сабзавот турлари, мева-чева харид қилиб, мустақил равишда жўнатиш, маҳсулот айирбошлаш имкониятига эга бўлди.

Ишни мана шундай ташкил этиш ўзининг дастлабки самарасини бера бошлади. Шартнома асосида 2560 куб метр ёғоч-тахта, 4608 дона шифер олинди. Сабзавот турлари, токли арра айирбош қилиш ҳисобига Хабаровск ўлкасидан 4 минг куб метр ёғоч-тахта олиб келишга шартнома тузилган.

— Ишимиздаги муваффақиятнинг яна бир сири шундаки, — дейди «Ўзинг қур» қурилиш анжомлари билан савдо қилувчи магазинлар директори Камол Маҳмудов, — 1989 йилдан буён ижара пудрати асосида иш юритяпмиз. Бу усулнинг ишимизга келтираётган фойдаси шундан иборатки, магазин мудирлари, сотувчилари, хизматчиларининг моддий манфаатдорлиги ортди. Қанчалик кўп савдо-сотиқ амалга оширилса, маошнинг миқдори ҳам шунга қараб ошиб боради. Аҳолига савдо хизмати кўрсатиш маданиятининг савияси ҳам ортиб боради. Кучлукдаги 3-қурилиш материаллари магазини мудири Эркин Нурмуҳаммедов кўзда тутилган 301 минг сўмлик ўрнига 473 минг сўмлик, 4-магазин мудири Дилором Зайниддинова 284 минг сўмлик ўрнига 447 минг сўмлик, 1-магазин мудири Баҳодир Нуриддинов 95 минг сўмлик ўрнига 1116 минг сўмлик савдо-сотиқ ишларини амалга оширишди. Ҳозирги кунда келтирилаётган қурилиш материаллари салмоқли бўлишига қарамай, талаб анча каттадир. Уйдаги гап кўчага тўғри келмайди, дейдилар. Зарур маҳсулотлар узоқ ўлкалардан олиб келинади. Йўл-йўлакай темир йўл транспорти хизматидан фойдаланиш масаласини ҳал қилиш зарур. Бу ишни амалга ошириш ҳар доим ҳам силлиқ кўчавермайди. 3-қурилиш материаллари магазини мудири Эркин Нурмуҳаммедов ишнинг самарадорлигини оширишда кўп йиллик тажрибаси, маҳоратини ишга солмоқда. Янги-янги объектлар билан алоқалар ўрнатиш таклифи билан чиқди. Масалан, Чита вилоятининг корхоналари билан шартномалар тузишда фаоллик кўрсатди. «Коммунизм» колхози территориясида қурилиш материаллари билан савдо қилувчи яна бир магазин ишга тушди. Объект қурилиши давом этмоқда. Минг тонна цемент сақланадиган омборхона қурилиши, темир йўл шохобчаси қуриш режалаштирилган. Бу ишлар учун вилоят матлубот жамияти 106 минг сўм пул ажратган.

Ҳақиқатдан ҳам амал қилаётган бозор муносабатлари табиий равишда мустақил ва эркин ҳаракат қилишни, хўжалик юритишнинг истиқболли усулларини ҳаётга дадил татбиқ этишни тақозо этмоқда.

Қишлоқ аҳли бу йилги баҳор ва ёзни ўзгача қаршилади. Янги томорқа ерларида «Ҳорманг, бор бўлинг» кўпайиб қолди. Вужуди ғайратга тўлган инсон борки, иморат тиклаяпти. Бу заҳматкаш халқимизнинг эртанги кундан умиди катта эканлигидан нишонадир.

Ҳ. БАҲРОМОВ.

ОҚҚЎРҒОН РАЙОН ПАРТИЯ КОМИТЕТИНИНГ ПЛЕНУМИ

Оққўрғон район партия комитетининг пленуми бўлди. Пленум ташкилий масалани кўриб чиқди. Илгари вилоят партия комитетининг йўриқчиси бўлиб ишлаган Ш. И. Мирмаҳмудов район партия комитетининг иккинчи котиби ва бюро аъзоси қилиб сайланди. А. Н. Дон вилоят партия комитети аппаратига ишга ўтиши муносабати билан у район партия комитетининг иккинчи котиби вазифасидан озод қилинди.

Пленумда Тошкент вилоят партия комитетининг биринчи котиби С. Д. Сайдалиев сўзга чиқди.

Пленум ишида вилоят партия комитети бюроси аъзоси, вилоят ижроия комитети раиси Э. М. Рўзиев қатнашди.

ЧЕТ ЭЛЛАРДА

• МАМЛАКАТЛАР • ОДАМЛАР • ВОҚЕАЛАР •

СОВЕТ ЭЛЧИХОНАСИГА ҲУЖУМ

● СССРнинг Токиодаги элчихонаси биноси олдида фавқулодда воқеа содир бўлди. Оғир «жип» машинаси юқори тезликда совет элчихонаси дарвозасини икки бора ҳужум қилиб, бузиб ташламоқчи бўлди. ТАСС мухбири Токиодан хабар берди: СССР элчихонаси хавфсизлиги офицери Сергей Мезенцев гапларига қараганда, элчихона дарвозасига икки киши ҳужум қилган. Ҳар иккала террорчи қўлга тушди. Япония полицияси маълумотларида айтилишича, бу икки киши ўнг экстремистик ташкилот — «Тайкося»га мансуб экан. Ҳужум пайтида элчихона дарвозасидан узоқ бўлмаган жойда автобус турган бўлиб, ундан Советларга қарши шиорлар баланд овоз билан айтилган. СССР элчихонасини қўриқлаб турган полициячилардан бири жароҳат олган.

ИРОҚ АТРОФИДА НИМАЛАР БЎЛЯПТИ?

● АМЕРИКА Қўшма Штатлари Ироқдаги ядровий объектларга зарба бериш учун тайёргарлик кўрмоқда. Бу объектларни бузиб ташлаш ҳақидаги Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг қарорлари амалга ошмагудек бўлса, АҚШ худди шундай ҳаракат қилади.

КЕЙИНГИ кунларда Ироқ Инқилобий Қўмондонлиги Кенгаши Ироқ бўйича умумий афвия эълон қилди. «Ал-аҳром» рўзномасининг ёзишича, мазкур афвия мамлакат ичкарисидаги ҳамда унинг ташқарисидаги Ироқ фуқароларига таааллуқлидир. Ҳарбийларга тааллуқли бошқа бир афвияда Ироқ армиясидан қочган, уларнинг тақдири юзасидан суд ишлари тўхтатилган ҳарбийлар ҳам умумий афвиядан фойдаланадилар.

ИРОҚҚА қарши «Саҳродаги бўрон» операциясининг раҳбари Норман Шварцкопф Миср ҳамда Саудия Арабистонига сафар қилганидан сўнг Қувайт пойтахтига келди. У бу ерда турган Америка қисмларига кўрсатмалар беради, уларнинг умумий ҳолатини текширади.

АҚШ ҳарбий-ҳаво кучлари бўлинмалари Форс кўрфазини миналардан тозалаш ишларини ниҳоясига етказдилар. Бирлашган Араб Амирликларида турган Америка ҳарбийларининг вакили баёнотида шу ҳақда хабар берди. Эндиликда минтақада кемалар бемалол сузиб юришлари мумкин. Бироқ, Қувайтдаги портлар ҳали-вери ишга тушмайдилар, катта таъмирлаш ишлари амалга оширилмоғи керак.

МУЗОКАРАЛАР ТУГАДИ

● ТУРКИЯГА сафар қилган АҚШ президенти Ж. Буш ўзининг Туркия давлат ва сиёсий арбоблари билан олиб борган музокараларини ниҳоясига етказди. Музокараларда Форс кўрфазидаги ҳозирги вазият ҳамда Яқин Шарқда тинчликни қарор топтириш масалалари асосий ўрин эгаллади. Анатолия агентлигининг хабарларига қараганда, музокараларда ҳар икки мамлакат ўртасидаги ҳарбий ҳамкорлик тўғрисида ҳам фикрлар алмашилди. Жумладан, АҚШ лицензияси бўйича Туркия корхоналарида F-16 тоифасидаги қирувчи самолётлардан 160 нафарини ишлаб чиқариш хусусида ҳам бир фикрга келинди.

● ВАШИНГТОН яқинидаги Потомак қирғоғига тарихда биринчи марта совет пароходи келиб тўхтади. Суратда: олдинда — Америка кемаси «Малколм болдриж»ни, орқада эса совет кемаси «Николай Матусевич»ни кўриб турибсиз.

ТАСС сурати.

ЯНГИ БОШ ВАЗИР ТАЙИНЛАНДИ

● ФЕРНАНДУ Ван-Дунен Ангола ҳукуматининг янги бош вазири этиб тайинланди. У собиқ ҳукуматда режалаштириш вазири лавозимини эгаллаб келган эди. Ф. Ван-Дунен катта тажрибага эга. У бир вақтлар Анголанинг Африка Бирлашган Ташкилотидаги вакили ҳам бўлган эди.

ЯНГИЛИКЛАР ТЎЛҚИНИДА

● РУМИНИЯНИНГ собиқ хавфсизлик идораси — «Секуритате» раҳбари генерал-полковник Юлиан Влад тўққиз йиллик муддат билан озодликдан маҳрум этилди. Олий суд ҳарбий трибуналининг ҳукмида, шунингдек, Юлиан Владнинг ҳарбий унвонидан ҳамда беш йил муддат билан фуқаролик ҳуқуқларидан маҳрум этилганлиги ҳам қайд этилган.

● ЖИБУТИДА ниҳоясига етган конференцияда олти Сомали гуруҳи ўзаро ўт очишни тўхтатиш хусусида бир битимга келдилар. Шунингдек, улар ўтиш даври ҳукуматини тузиш тўғрисида ҳам келишиб олдилар. Бирлашган Сомали конгрессининг раҳбари Али Махди Муҳаммад унга бошчилик қилади. Бироқ фуқаролар урушини батамом тўхтатиш истиқболлари унча равшан эмас. Мамлакат шимолида турган Сомали миллий ҳаракати кучлари ўзларини мустақил, деб эълон қилдилар. Жанубий минтақаларда қарор топган Сомалининг собиқ раҳбари Муҳаммад Сиад Барра эса қуролли қаршилик кўрсатишни тўхтатмаётир.

● НИКАРАГУАДА оппозицияда турган Сандиночи Миллий Озодлик Фронтининг биринчи съезди ўз ишини тугатди. Даниэл Ортега унинг Бош котиби этиб тайинланди. Съездда мазкур фронтнинг дастури ҳамда устави тасдиқланди.

ИҚТИСОДИЁТ—БИЗНИНГ АСОСИЙ СИЁСАТИМИЗ

«Учрашувлар» клубида вице-президент Ш. Р. МИРСАИДОВ билан мулоқот

БЎЛИБ ўтаётган воқеаларга ҳар бир киши ўзича муносабат билдиради. Биров муқаррар ва ақлли деб билган ишга иккинчи одам афсусланиб, норозилик билан қарайди. Оддий турмушда бу нарса аҳамиятсиз кўринади. Аммо сиёсий мақсадларда бундай ҳиссиётлар билан ўйнашиш ўта хавфлидир. Ваҳоланки бизни бир неча бор бундай номуносиб ўйинга тортишга интилишлар бўлди.

Шу йилнинг баҳорини эсга олинг. Ўшанда Иттифоқ тақдирини ҳал қилувчи референдум атрофида қанча-дан-қанча баҳслар, тортишувлар бўлмади дейсиз. Ўзининг «алоҳида нуқтаи назарини» сингдиришга уринувчилар бизнинг республикада ҳам топилди. Аммо деҳқонлар, ишчилар, ёшлар, халқ манфаатларига содиқ зиёлилар суверен республикаларнинг янгиланган иттифоқи тарафдори бўлиб чиққан коммунистларни қўллаб-қувватладилар.

Бугун ўша воқеаларни эслашдан мақсад маълум сиёсий доираларда мавжуд воқелик билан ҳисоблашмаган ҳолда Ўзбекистон коммунистлари мавқеини танқид қилиб, ҳукумат ҳаракатларига шубҳа билан қараётганлар ҳамон топилмоқда. Албатта, «ит ҳуради, карвон ўтади» деган халқ мақолига амал қилган ҳолда бу хуружларга эътибор бермаслик ҳам мумкин эди. Аммо бундай позиция коммунистлар учун ёт. Боз устига ижтимоий-сиёсий танглик мамлакатни қамраб олган бир пайтда, иқтисодий қийинчиликлар ва ижтимоий беқарорлик туфайли одамлар ижобий ўзгаришлар ва ҳаракатлардан кўра кўпроқ салбий баҳолар ва башоратларга ишонаётган ҳозирги кунда бунга йўл қўймаслик керак.

«Учрашувлар» ижтимоий-сиёсий клуби машғулотидаги ўз нутқини республика вице-президенти Шукрулла Раҳматович Мирсаидов ана шундай сўзлар билан бошлади.

Суверен Ўзбекистон олдида турган биринчи навбатдаги вазифалар ва унинг истиқболи ҳақида республика ҳукумати қандай фикрда эканлиги ҳақида ҳикоя қила бошлашдан аввал «Учрашувлар» клуби Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси ва Тошкент вилоят партия қўмитаси ижтимоий-сиёсий маркази қошида тузилганлигини муштарийларга эслатиб ўтмоқчимиз. Унинг вазифаси коммунистлар ва партия фаолларининг мамлакат ва республика ҳаётида юз бераётган муҳим воқеалардан огоҳ этиб туриш, сиёсий ҳаёт, иқтисодиёт, маданият, санъат муаммоларини таҳлил эта боришдан иборат.

Дастлабки икки машғулот мафкура фаоллари билан бундай мулоқотлар ҳар икки томон учун фойдали ва самарали эканлигини кўрсатди.

Бугунги кунда одамлар турли миш-миш ва ғийбатлардан кўра кўпроқ ишларнинг ҳақиқий аҳволи ҳақидаги ишончли маълумотларга, асосланган режаларга ташна бўлиб туришибди.

«Учрашувлар» клуби иштирокчилари бундай маълумотларни бевосита биринчи шахслардан эшитиш имкониятига эгалар. Эътиборга молик яна бир нарса шундаки, бу ерда «маърузачи» ва тингловчилар ўртасида норасмий эркин мулоқот бўлиб ўтади.

Клуб ўз номи билан клубда. Бу на пленум, на сессия, на актив эмас, бу тадбирларга хос расмиятчиликларни клуб ишида учратмайсиз. «Учрашувлар» бутунлай бошқача мулоқотга асосланган.

Шукрулла Раҳматович Мирсаидов ана шу имкониятдан бажонидил фойдаланди. У ҳамма нарсани ўз номи билан атади. Баъзи ҳолларда у қаттиққўлроқ киши бўлиб кўрингандир, аммо ўзи танлаган йўли ва хизмат қилаётган иши тўғрилигига заррача шубҳа қилмайдиган одам эканлиги рўй-рост сезилиб турди.

Даставвал мазкур машғулот мавзуси «Ўзбекистон янгиланган Иттифоқда. Республика сиёсий суверенитети ва иқтисодий мустақиллиги муаммолари» деб номланган эди.

Маърузачи масаланинг бундай қўйилишига рози бўлмади ва ўз фикрини шундай асослаб берди:

— Сиёсий суверенитетга нисбатан бизда ҳеч қандай муаммо йўқ. Бу масалада бизнинг мавқеимиз аниқ ва равшан. Биз уни қаттиқ туриб ҳимоя қиламиз. Иқтисодий мустақиллик масаласига келсак ҳозирги босқичда бу хомхаёлликдан бошқа нарса эмас. Ҳатто юксак ривожланган суверен давлатлар ҳам иқтисодий жиҳатдан бир-бирларига тобедирлар. Бу ерда гап «мустақиллик» ҳақида эмас, балки иқтисодий суверенитет ҳақида, хўжалик муаммоларини мустақил ҳал этишга бўлган хоҳишимиз, имкониятларимиз ва уқувимиз ҳақида бормоғи керак. Бусиз сиёсий суверенитет ҳам бўлмайди.

Аслини олганда вице-президент энг масъулиятли ўтиш даврларида коммунистлар учун иқтисодиёт асосий сиёсат бўлиб қолади, деб ҳисоблаган В. И. Ленин нуқтаи назарини ҳимоя қилмоқда эди.

Бу ленинча узоқни кўра била олувчи ва реалистик ёндашувлар республика Ҳаракат дастурига асос қилиб олинди ва коммунистлар ҳамда аҳолининг кенг қатламлари томонидан маъқулланди.

Хўш, унинг нимаси одамларни ўзига жалб этмоқда. Аввало ижтимоий йўналиши, оддийроқ қилиб айтганда республика аҳолиси турмуши учун муносиб шароитлар билан таъминлашга интилиши билан.

— Бундай дастурлар Бутуниттифоқ миқёсида ҳам, бошқа республикаларда ҳам қабул қилинган эди,— деб таъкидлаб ўтди вице-президент.— Аммо гап сиёсий декларациялардан нари ўтгани йўқ. Ўзбекистон Коммунистлари дастури эса доимий ҳаракатда, тобора куч йиғиб, жамиятни жипслаштириб бормоқда. Республика меҳнаткашлари партия ташкилотлари, ҳукумат иқтисодий суверенитет томон йўл бўйлаб чинакам олға бориш учун ҳамма нарса қилишга тайёр эканликларини кўриб билиб турибдилар.

Тангликдан буткул чиқиб кета олмаётганимиз сезилиб турган ҳозирги шароитда, деб таъкидлади вице-президент, халқ турмуш даражасини кескин тушиб кетиши ва жамиятнинг ижтимоий парчаланишига йўл қўймасликдан муҳимроқ вазифа йўқ. Республикада бозорга ўтишнинг ўзига хос концепцияси шаклланди, маҳаллий аҳоли ҳаёти ва урф-одатларига хос хусусиятларни, иқтисодий ривожланиш даражасини инобатга олувчи устун йўналишлар ва мақсадлар белгилаб қўйилди.

Бозор муносабатларини тинмай мадҳ этиш ҳаётимизга кириб келаётган ўзгаришларни тўлиқ баҳолай билмаслик каби хавфлидир. Бозорга эҳтиёткорлик билан, фаолияти кенг омма учун ноқулайлик туғдирмайдиган, унга изтироб бермайдиган қилиб асос тайёрлаш орқали ўтиш лозим. Ҳозир республикада амалга оширилаётган барча ишларнинг тараддуд, ўтиш даври деб баҳолаш мумкин. Ўзбекистон дастури бошқалардан ана шу томони билан фарқланади. Олий Кенгаш маълум бир узвийлик билан мулк, корхоналар, тадбиркорлик, банклар ва банк фаолияти, инвестициялар ҳақидаги қонунларни ва бошқа қонуний ҳужжатларни қабул қилди ва ҳаётга татбиқ этиб бормоқда. Буларнинг бари бозор муносабатларини «синаб кўриш» ва чинакам иқтисодий суверенитет учун салмоқли ҳуқуқий асос яратиб бермоқда.

— Биз,— деб таъкидлади ўз нутқида Мирсаидов,— бозор муносабатларига ўтишни ҳаддан ташқари чўзиб юборишга ҳам, ҳар бир босқичда республиканинг ўзига хос хусусиятлари ва мавжуд имкониятларни ҳисобга олмай бозорнинг баъзи элемнентларини татбиқ этишдек «гангитиш сиёсати»га ҳам қаршимиз.

Бугун, масалан, мулкни давлат тасарруфидан чиқариш масаласини йўл-йўлакай ҳал этиш мумкин эмаслиги равшан бўлиб қолди. Бу, афтидан, мураккаб ва узоқ давом этадиган жараён бўлади. Уни бошқариш механизми устида жиддий ишлаш керак. Ишлаб чиқариш воситалари меҳнат кишиларига насиб этиши учун қатъий давлат, ишчи, деҳқон назорати зарур. Томорқаларни кенгайтириш учун деҳқон оилаларига ер бўлиб бериш сиёсий жиҳатдан узоқни кўриб иш тутиш бўлиб қолди. Энг ўткир ижтимоий муаммолар — оилалар ўзини ўзи таъминлашини яхшилаш, бозорни тўлдириш, уй-жой муаммосини ҳал этишни жадаллаштириш кабиларни ҳал этишнинг тезкор ва ишончли воситаси топилди. Пахта экиладиган майдонларни қисқартириш ҳисобига (митингбоз демократлар буни кўриб кўрмасликка олмоқдалар) қишлоқлар аҳолисига 200 минг гектарга яқин ер ажратиб берилди. 600 мингта яқин оила ер участкаларига эга бўлди. Деярли миллионлаб оилалар ўз ҳовлиларини кенгайтириб олишди.

Шахсий томорқа хўжаликларининг кенгайиши — бу республика шароитида мустақил деҳқон хўжаликларини ривожлантиришнинг ва ер ислоҳоти ҳақидаги қонунни амалга татбиқ этишнинг оқилона шаклларидан биридир, деб ҳисобламоқда ҳукумат. Бу борадаги фаолиятни янада кучайтириш кўзда тутилмоқда. Жорий йилнинг ўзидаёқ яна 108 минг гектар ер ажратиш режалаштирилган. Кучли ижтимоий сиёсат қишлоқда гап билан эмас, иш билан амалга оширилмоқда. Уни газлаштириш, ичимлик сув тармоқлари ётқизиш режалари ошириб бажарилмоқда. Кам таъминланган аҳоли қатламларини пулнинг қадрсизланишидан, қимматчиликдан, тақчилликдан ҳимоя қилиш учун салмоқли чора-тадбирлар кўрилмоқда. Аҳолининг кўпгина табақалари учун республика бюджети жамғармалари ҳисобидан қўшимча пенсия ва нафақалар тўланмоқда, аҳолини озиқ-овқат, биринчи зарурат моллари билан таъминлаш мажмуаси анча тартибга солинди.

Шунга қарамай ўзгаришларни сезмаётган ёки кўриб кўрмасликка олаётган одамлар ҳам топилмоқда.

Бунга мисол қилиб Ш. Р. Мирсаидов Орол муаммосига тўхталиб ўтди.

Бугун республикада пахта экиладиган майдонлар умуман суғориладиган ерларнинг 61 фоиздан сал зиёдини ташкил этмоқда. Бу олимлар тавсиясига кўра Орол денгизига қуйилаётган сув ҳажмининг ортиб боришига хизмат қилади. Минтақани экологик жиҳатдан тиклаш ва уни ободонлаштириш учун иттифоқ бюджетидан улкан маблағлар ажратилган.

— Буни, — деди истеҳзо билан Шукрулла Раҳматович, — ҳатто балиқлар ҳам сезмоқда, улар яна урчий бошладилар. Бизнинг баъзи олимларимиз, ёзувчи ва публицистларимиз эса ҳамон «қуриган Орол»га аза тутиб ўтиришибди.

Тўғри, кўз ёшлари билан Оролга ёрдам бериб бўлмайди. Кўзни каттароқ очиб, бизга ўтмишдан мерос бўлиб қолган, қайта қуриш туфайли кўзга ташланаётган муаммоларга тик боқиш лозим.

Маълум доираларда ҳалиҳануз Марказ республикамизни «талаб» келаётгани, ундаги хом ашёни арзонгаровга, деярли текинга ташиб кетаётганликлари ҳақидаги гапларни эшитиб қоламиз. Аслида бундай эмас. Пахта толаси, пилла, қоракўл, мева ва сабзавотлар, хуллас, Ўзбекистонда етиштирилаётган бой маҳсулотларнинг салмоқли катта қисми республика тасарруфида қолади. Бу маҳсулотларни у ўз хоҳишига кўра тақсимлайди. Қолаверса, барча саноат корхоналари республика тасарруфи остига ўтадиган даврлар ҳам узоқ эмас. Бу ўринда муаммо янги иқтисодий алоқаларни йўлга қўйиш, ягона иқтисодий бирликни тиклаш, республикалараро шартномалар интизомини мустаҳкамлашга боғлиқ. Афсуски, булар ҳақида ҳозирча фақат орзу қилиш мумкин, холос. Шундай экан, ўз қўлингиздаги талонга сариёғ ёки қанд ололмасангиз бунинг учун сансалор раҳбарларни-ю, савдо ходимларини ҳақоратлашга шошилманг. Қозоғистон гўшт етказиб бериш мажбуриятларини базўр ярмини бажарди. Украина эса ўзи ишлаб чиқараётган қанд ўзига ҳам етмаслиги ҳақида огоҳлантириб қўйди.

Республика ҳукумати етишмаётган маҳсулотлар ўрнини қоплаш, саноат учун хом ашё, қурилиш материаллари етказиб бериш учун жўшқин чора-тадбирлар кўрмоқда. Масалан, Грузия хом ашё бермай қўйиб, республикамиз чойсиз қолганда Хитой, Ҳиндистон, Вьетнам билан ташқи савдо алоқалари бўйича битимлар тузишга тўғри келди. Бироқ ҳукуматнинг ортиқча валютаси йўқ, ички бозордаги бартер алмашувлари эса республиканинг барқарор иқтисодий турмушига кафолат бўла олмайди.

— Марказий Қўмита, ҳукуматнинг ҳар бир иш куни, — деди Мирсаидов, — озиқ-овқат таъминотидаги аҳвол ва унинг таҳлили билан бошланади. Бу маҳсулотлар заҳираси анча кам, лекин қишгача дон, шакар-қанд, сабзавот ва бошқа маҳсулотлар заҳирасини таъминлаш учун барча чора-тадбирлар кўрилмоқда. Ана шундай мураккаб шароитларда республика иқтисодий суверенитетини ҳимоя қилиш ва ривожлантиришга тўғри келаяпти.

Республика бундан буён қайси йўлдан боради, қайси йўналишлар устун бўлади?

Клуб машғулоти давомида Мирсаидовга «Республика ҳукумати ўз фаолиятида кимдан кўпроқ андоза олади: Ғарбданми ё Шарқдан?» деб савол беришди.

— Ғарбдан, шарқдан, шимолдан ва жанубдан, —деб жавоб берди вице-президент. — Жуғрофий йўналишларнинг бу ерда аҳамияти йўқ. Асосийси биз билан тенг гаплашиб, ўзаро фойдали савдо қиладиган, республика иқтисодий суверенитетини оширишга хизмат қиладиган, ривожи туфайли одамлар яхшироқ яшаб, ишлайдиган тармоқларга маблағ ажратадиган жой бўлса бас.

Булар ҳам республика Ҳаракат дастурида ўз ифодасини топган. Яқинда Тошкентда бўлиб ўтган ишбилармон кишилар учрашуви эса бундай ёндашув бугун ва, айниқса, яқин келажакда салмоқли самара беражагини кўрсатади.

Ишбилармон дунё суверен республика имкониятларини зимдан кузатиб ўрганмоқда ва у билан фойдали ва самарали ҳамкорлик қилиш мумкин, деган хулосага келмоқда. Бундай шароитда янги Иттифоқ шартномасини дадил имзолаш мумкин. Ундан ҳеч ким зарар кўрмайди.

Ўз мухбиримиздан.

ДАВЛАТ СУҒУРТАСИ КАФОЛАТ БЕРАДИ

КОРХОНАЛАР ВА ТАШКИЛОТЛАР, ЖАМОА ВА ШЎРО ХЎЖАЛИКЛАРИ, КООПЕРАТИВЛАРНИНГ РАҲБАРЛАРИ

ДИҚҚАТИГА!

МЕҲНАТ ЖАМОА КЕНГАШЛАРИНИНГ РАИСЛАРИ, ҚАСАБА УЮШМА ТАШКИЛОТЛАРИНИНГ ЕТАКЧИЛАРИ ЭЪТИБОРИГА!

СССР Олий Кенгаши Раёсатининг 1988 йил 4 февралда қабул қилган «Иқтисодиётни бошқаришни қайта қуриш билан боғлиқ ССР Иттифоқининг Меҳнат ҳақидаги Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисида»ги Фармонига мувофиқ (СССР Олий Кенгаши ведомостлари, 1988 йил, 6-сон, 85-бет).

Маъмурият меҳнат жамоаси Кенгаши ва касаба уюшма қўмитаси билан биргаликда корхонанинг ўз маблағлари ҳисобидан жамоа ходимлари ва алоҳида тонфадаги ишчи ва хизматчилар учун меҳнат ва ижтимоий имтиёзлар белгилаш ҳуқуқига эгадир.

Ана шу юқорида қайд этиб ўтилган Фармонга мувофиқ

СУҒУРТА ШАРТНОМАСИ

ишлаб чиқариш илғорлари, меҳнат фахрийларини рағбатлантиришнинг энг таъсирчан услубларидан бири сифатида хизмат қилиши мумкин.

Сизлар Давлат суғуртаси ноҳия ва шаҳар инспекцияларида ўз ташкилотингиз ходимлари номига қуйидаги суғурта шартномаларини тузишингиз мумкин:

БАХТСИЗ ҲОДИСАЛАРДАН ЖАМОА СУҒУРТА ШАРТНОМАСИ

Шартнома шартларига биноан суғурта қилдирилган кишига суғурта ҳодисаси (жароҳат етиш, тасодифан қаттиқ заҳарланиш, электр токи уриши ва ҳоказолар) фақат у хизмат бурчини ўтаётган вақтда эмас, балки ишга бораётган ва қайтаётганида содир бўлган тақдирда ҳам суғурта пулининг тўла қиймати ёки унинг бир қисми тўланади.

Суғурта бадали касбга мувофиқ равишда йилига суғурта пулининг ҳар 1.000 сўмидан 2 сўм 50 тийиндан 12 сўмгача миқдорида тўланади.

ҚЎШИМЧА НАФАҚА СУҒУРТА ШАРТНОМАСИ

Шартнома шартларига биноан ташкилотлар суғурта қилдирувчи вазифасини ўтаган ҳолда ўз ходимлари номига ойига 10, 20, 30, 40, 50 сўм миқдорида қўшимча пенсия нафақаси олишлик учун шартнома тузишлари мумкин.

Суғурта қилдирилган киши пенсия ёшига етгач, асосий пенсия пулининг ҳажмидан қатъий назар унга умрининг охиригача ва келишилган миқдорда қўшимча пенсия пули тўланади.

Корхоналар ўз шахсий маблағлари ҳисобидан, чунончи, ўз ишчилари ва хизматчилари номига қуйидаги шартномаларни ҳам тузишлари мумкин:

— ҳаётни аралаш суғурта қилиш;
— болаларни суғурта қилиш;
— транспорт воситаларини суғурта қилиш;
— уй жиҳозлари ва бошқаларни суғурта қилиш.

ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ ДАВЛАТ СУҒУРТА БОШҚАРМАСИ.
«ЭРА» ТАЖРИБА ТИЖОРАТ АГЕНТЛИГИ.

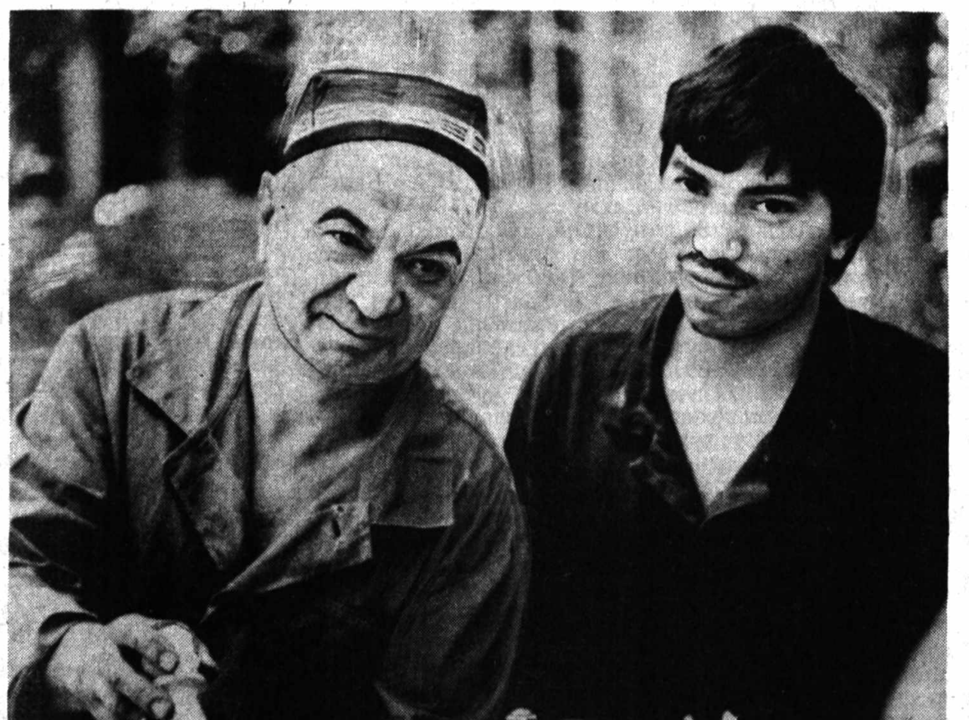

*

● ТОШКЕНТ қурилиш бош бошқармасининг автомобиль ремонти заводида ота-бола Тўлқин ва Шуҳрат Шокировлар номини кўпчилик ҳурмат билан тилга олади. Улар моторларни тузатувчи энг яхши усталар ҳисобланишади. Топшириқларни доим ортиғи билан бажарадилар. Ушбу суратда ота-бола Тўлқин ва Шуҳрат Шокировларни тушлик вақтида дам олишаётганида кўриб турибсиз.

Суратчи Т. КАРИМОВ.

*

• *Маҳалла қўмиталари фаолиятидан*

ЯНГИ КЕНГАШ ИШ БОШЛАДИ

ТОШКЕНТ шаҳридаги маҳаллаларнинг фаолияти йилдан-йилга такомиллашиб боряпти. Энг муҳими маҳалла қўмиталари ижтимоий, оилавий ва ҳаётий муаммоларни ўз жойида ҳал этишда катта аҳамиятга эга бўлмоқда. Бугунги кунда пойтахтдаги С. Раҳимов районининг ўзидагина қарийб 56 тадан ортиқ маҳалла қўмитаси ишлаб турибди. Бу маҳаллалар ишини мувофиқлаштириш ишларига Низомиддин Алимов бош-қош бўлаётир. Районда маҳалла қўмиталари белгилаган тадбирлар ва режаларнинг кўлами анча кенг.

Бу борада «Янги турмуш» маҳалла қўмитаси ҳам кўпчиликка ибрат бўлмоқда. Яқинда бу ерда ташкилий масала кўрилди. Гап шундаки, бунга сўнгги пайтда маҳалла ҳудудининг ниҳоятда катталашиб кетганлиги ва бу масалаларни ҳал қилишда қийинчилик туғдираётганлиги сабаб бўлди. Шундай қилиб «Янги турмуш» маҳалласи иккита бўлиниб, унинг бир қисми «Чиғатой дарвоза» номи билан аталадиган бўлди.

«Янги турмуш» маҳалласи аҳли кўпчилик овоз билан ишбилармон ташкилотчи Неъматилла Зоҳидовни раис этиб сайлади. Меҳнат фахрийси Тўхтажон Собиров, Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг кекса матбаачиси Азиз Обидов, халқ жонкуярлари Тўлаган ота Самадов, Ҳаким ака Алимов, Насиба Дўстмуҳаммедова, Шоқосим Жалилов ва бошқа бир қатор фаоллар ҳам маҳалла қўмитасининг янги таркибига сайландилар.

Қўмитанинг дастлабки қадамлари баракали бўлмоқда. Биринчи галда асосий эътибор халқни бозор иқтисодиёти шароитида керакли озиқ-овқат ва халқ истеъмоли моллари билан таъминлашни яхшилаш масаласига қаратилди. Махсус гуруҳ маҳалла ҳудудидаги дўконларни айланиб чиқиб, озиқ-овқат маҳсулотлари ва бошқа молларни аҳолига тенг ва адолатли таъминланишини назорат остига олди. Шунингдек, нон дўконида доим нон ва нон маҳсулотлари бўлиши учун зарур чоралар кўрилди.

Яна хайрли ишлардан бири маҳалладаги эски масжид биноси ҳашар йўли билан таъмирланиб кексаларга очиб берилди. Бундан ташқари масжид қошида эски ўзбек алифбоси бўйича ёшларга билим берилмоқда. Маҳаллада Наврўз айёми, Ғалаба байрами ва бошқа саналар ҳам кенг нишонланмоқда. Яқинда бир гуруҳ уруш ва меҳнат фахрийлари ҳамда кекса онахонлар шарафланди.

Янги қўмитанинг қиладиган ишлари ва олдида турган муаммолари ҳам кўп. Биринчи галда маҳалла қўмитаси учун янги бино зарур. Шунингдек ҳозирги кунда қўмита аъзолари маҳалладаги эски, ҳозирги кунда фойдаланилмаётган мактаб биносини таъмирлаб, маҳалла хотин-қизлари учун бичув-тикув цехи ҳамда пойабзал тикиш устахонаси очишни мўлжаллашмоқда.

Бу бозор иқтисодиёти шароитида катта аҳамиятга эга бўлади. Маҳаллада жойлашган «Янтарь» кооперативининг биноси ўрнига янги озиқ-овқат дўкони, маданият уйи, болалар боғчаси, чойхона ва бошқа ижтимоий биноларни қуриш мумкин. Бугунги кунда бу объектлар маҳаллага жуда зарур бўлиб турибди. Хуллас, янги маҳалла қўмитаси кенгаши ўз ишини жадал бошлади. Ҳозирги кунда маҳаллани обод қилиш, ижтимоий муаммоларни ҳал қилиш йўлида қўмита аъзолари тегишли мутасадди ташкилотлар билан музокаралар олиб боришмоқда. Ўйлаймизки, уларнинг ҳаммаси тез орада ўз натижасини беради.

А. ТОЛИПОВ.

МАБЛАҒ БИЗДАН...

ЖАМИЯТИМИЗ ҳаётида, шу жумладан қишлоқларимиз турмушида туб ўзгаришлар содир бўлаётир. Қайта қуриш, бозор иқтисодиётига ўтиш иқтисодий қийинчиликлар машаққати билан амалга ошаётганига қарамай ҳозир ҳамма ерда ижобий силжишлар кўзга ташланмоқда. Келинг, яхшиси бизни қизиқтирган энг асосий масала — халқ фаровонлигини ошириш, бозор иқтисодиёти муаммоларини тезроқ ечиш борасида эришилаётган ютуқларимиз, эртанги истиқболли кунларимиз хусусида сўз юритайлик.

Маълумки, жумҳуриятимиз Президенти ва ҳукуматимиз халқ фаровонлигини ошириш, унинг турмуш маданиятини кўтариш борасида катта ғамхўрлик кўрсатиб келмоқдалар. Халққа ер берилмоқда, қишлоқда пудрат. ижара ҳаракати кенг қулоч ёзмоқда. Ана шу ҳаракатга доимий ҳаёт бағишлаш кўп жиҳатдан маълум моддий ва маънавий шарт-шароитга; давлат томонидан кўрсатиладиган молиявий ёрдамга боғлиқдир. Президентимиз имзо чеккан қатор фармонлар ва жумҳурият Вазирлар Маҳкамаси қабул этган кейинги қарорлар қишлоқ ҳаётини тубдан қайта қуришда ишончли омил бўлаётир. Ҳозир кўз ўнгимизда қишлоқ одамларининг турмуши, қишлоқлар қиёфаси яхши томонга қараб ўзгариб бораётганлиги ана шу халқчил режаларнинг мевасидир.

Аслини олганда ҳар бир қарор ҳаётга йўлланма олиши, у халқимиз туб манфаатларига тўлақонли хизмат қилиши шарт. Бу — ҳозирги кун талаби. Ана шуни ҳисобга олган вилоятимиз банк-молия ходимлари Иттифоқ ва жумҳуриятимиз Президентининг фармонларини, СССР ва жумҳурият Вазирлар Маҳкамасининг қарорларини оғишмай ҳаётга татбиқ этиб келмоқдалар. Тошкент вилояти акционерлик-тижорат деҳқончилик-саноат банки бошқармаси ва унинг жойлардаги бўлимлари СССР Вазирлар Маҳкамасининг 1989 йил 5 апрелда қабул қилган «Қишлоқни ривожлантириш дастури тўғрисида»ги қарорини бажаришда, айниқса, салмоқли ишларни амалга оширмоқдалар. Мазкур қарор қишлоқни комплекс ривожлантириш ва энг аввало, қишлоқ хўжалиги экинлари ҳамда чорвачилик маҳсулотлари етиштириш суръатларини ўстириш мақсадларига қаратилганлиги билан озиқ-овқат дастури муаммоларини ҳал этишда муҳим ўрин тутади.

Аммо, «холва деган билан оғиз чучимайди» деганларидек ҳар бир қарорнинг ижроси, ҳамма яхши ишларнинг дебочаси пул, маблағ масаласига бориб тақалади. Шубҳасиз, бу хайрли ишга давлатимиз жуда катта миқдорда маблағ сарфламоқда. Масалан, вилоятимиз акционерлик-тижорат деҳқончилик-саноат банки бошқармаси ва унинг жойлардаги бўлимлари 1991 йилнинг 1 июлига қадар 80 та деҳқончилик хўжаликларига узоқ муддатга 521 минг сўм ва қисқа муддатга 657 минг сўм миқдорида қарз бердилар. Бу хўжаликлар шу дамгача жами 866 минг сўмликдан зиёд қишлоқ хўжалик маҳсулотлари етиштирдилар. Биргина Ғалаба ноҳиясида ташкил этилган 27 деҳқон хўжаликлари банкимиздан қарз олиб ишлаб, 1 июлгача давлатга 165,1 тонна ёки 92,4 минг сўмлик сут маҳсулотлари етказиб бердилар.

Кўриниб турибдики, дастлабки натижа чакки эмас. Ҳали олдинда йилимизнинг яна қоқ ярми бор.

Вилоятимиз акционерлик-тижорат деҳқончилик саноат банки бошқармасининг қишлоқни қайта қуришда ўзининг жойлардаги бўлимлари орқали кўрсатиб келаётган моддий ёрдамининг доираси жуда кенг. Ана шулардан бири — деҳқончилик хўжаликларига ишлаб чиқариш учун зарур бўлган иншоотлар қуриш ҳамда ерларнинг мелиоратив ҳолатини яхшилаш, йўллар қуриш, газ, ичимлик сув келтириш, чорва моллари сотиб олиш учун уларнинг ариза—мажбуриятномалари асосида узоқ муддатли қарз беришдир. Қурилишга, иншоотларни кенгайтириш, уларни янгилаш, асосий фондларни ремонт қилиш ва уларни сотиб олиш учун берилган қарз пули давлатга ўн йил мобайнида қайтарилади. Қарзни узиш иккинчи йилдан бошлаб амалга оширилади.

Қишлоқ хўжалик машиналари ва асбоб-ускуналари сотиб олиш учун 7 йилга узоқ муддатли қарз берилади. Бу ерда ҳам олинган қарз 7 йил мобайнида иккинчи йилдан эътиборан узила бошлайди. Шунингдек, қорамоллар ва асалари оиласини сотиб олиш учун уч йилгача узоқ муддатли қарз берилади.

ҚИШЛОҚ МУАММОЛАРИ ВА БАНК

Деҳқон хўжаликларига кўрсатилаётган имтиёзли моддий ёрдам пуллари бу билан чекланмайди. Масалан, деҳқон хўжаликларига ер участкаси узоқ вақтга — 15 йилдан кам бўлмаган муддатга берилган бўлса, қарзлар ҳам узоқ муддатни кўзда тутган ҳолда имтиёзли равишда берилади. Бу пайтда ишлаб чиқариш учун зарур бўлган иншоотларни қуриш, мевали ва бошқа дов-дарахтларни экиш учун қарзлар сарфланган ҳаражатлар ўзини оқлай бошлаган вақтгача, яъни 15 йил муддатга берилади.

Уй-жой қуриш учун бериладиган имтиёзли қарзлар қишлоқ аҳолисига янада қулай имкониятлар яратади. Масалан, уй-жой қуриш учун 15 йил муддатга 50 минг сўмгача қарз бериб турилади. Давлатдан олинган пул олтинчи йилдан бошлаб қайтариб олина бошлайди.

Деҳқон хўжаликларига берилган қарзларни аниқ узиш муддатлари хўжаликларнинг банкдан олган қарз пулларини ишлатиши натижасида олиши лозим бўлган даромадлар ҳисоб-китоблари орқали аниқланади. Агарда деҳқон хўжаликлари айби билан ижара шартномаси бузилса, бундай пайтда берилган қарз банк томонидан шартномада кўрсатилган қоида асосида қайтариб олинади.

Қарз бериш расмий шартнома тузиш асосида амалга оширилади. Унда қарз олувчининг уни қайтариш мажбурияти, қарз учун тўланадиган бадал пули, қарз миқдори, амалга ошириладиган турли ишларнинг муддати, етиштирилган маҳсулотларни сотиш ва улардан олинадиган фойда ҳамда банк томонидан бериладиган бошқа ҳуқуқ ва имтиёзлар аниқ кўрсатилади. Айрим ҳолларда деҳқон хўжаликларига молиявий мустаҳкам бўлган айрим корхона ва ташкилотларнинг кафолати орқали ҳам қарзлар берилиши мумкин. Қарз бериш шартномаси қисқа ва узоқ муддатга алоҳида-алоҳида ёки умумий бир тарзда тузилиши ҳам мумкин. Шартномада кўзда тутиладиган барча шартлар икки томоннинг келишуви орқали белгилаб олинади.

Қисқа ва узоқ муддатга қарзлар бериш банкларга ажратилган қарз пуллари миқдорига кўра амалга оширилади. Қарз олишда давлат буюртмаларини бажараётган деҳқон хўжаликлари бирмунча кенгроқ афзалликларга эгадирлар.

Деҳқон хўжаликларига давлат томонидан қарз бериш СССР деҳқончилик-саноат банкининг 1989 йил 11 декабрдаги 155-сон кўрсатмаси асосида амалга оширилади. Қарз олиш учун банк бўлимларида жорий счёт очилади. Барча деҳқон хўжаликлари давлатдан қарз олиш учун Тошкент вилояти акционерлик-тижорат деҳқончилик — саноат банкининг жойлардаги бўлимларига учрашишлари ва тегишли равишда ўзаро шартнома тузишлари мумкин.

Бошқармамиз ходимлари доим сизларнинг хизматингизда!

Қ. АБДУЛЛАЕВ,
Тошкент вилояти акционерлик-тижорат деҳқончилик-саноати банкининг қишлоқ хўжалик бўлими бошлиғи.

Барча даражадаги партия ташкилотлари бугунги кунда камолот синовидан ўтаяптилар, десак муболаға бўлмас. Зеро уларнинг бари янгича сиёсий вазиятларда ишлаш қобилиятини синовдан ўтказмоқдалар.

Шуни айтиб ўтиш керакки, ҳамма ташкилотлар ҳам бу синовга дадил бардош бераяптилар, дейиш қийин. Бир қанча партия ташкилотлари ҳатто бугунги кунда ҳам ўз фаолиятларини йўлга қўйиш борасида бир қанча қийинчиликларга дуч келишмоқда. Баъзи жойларда партия комитетлари мураккаб муаммоларга дуч келгач, саросимага тушиб қолмоқдалар, уларни ҳал этиш йўлларини тополмай ўз фаолиятларини етарли даражада изга тушира олмаяптилар. Афсуски, жойларда шундай воқеалар ҳам бўлиб турипти. Аммо шу билан бирга вилоятимизда янги шароитларга дадил мослашиб бораётган, ўз куч-қудратига ишонч билан қараётган, омма орасида фаол иш олиб бораётган, ўз фаолиятларида ҳозирги вазият тақозо этаётган иш услублари ва шаклларидан унумли қўлланишга муваффақ бўлаётган партия комитетлари ва бошланғич партия ташкилотлари сони ҳам тобора ўсиб бораётир. Шундайлар сирасига Паркент район партия ташкилоти ҳам киради. Бу ерда кейинги пайтларда жуда кўп ижобий ишлар қилишга муваффақ бўлинди. Мазкур район партия ташкилоти фаолиятининг ўзига хос хусусиятлари, унинг асосий йўналишлари ҳақида Паркент район партия комитети биринчи котиби Э. Рўзматов шундай ҳикоя қилади.

• Райком ва қайта қуриш

ХАЛҚ ИШОНЧИ ТУФАЙЛИ ҚУДРАТЛИМИЗ

Қайта қуришнинг дастлабки йилларида кўпгина партия комитетлари қаторида бизнинг комитет ҳам янги шароитларда ишлашга тайёр эмаслиги маълум бўлиб қолди. Партия ташкилотлари фаолиятига хос бўлган иккиланишлар, саросимага тушиб қолиш коммунистларнинг жамоалардаги таъсирини сусайтириб, уларнинг районда юз бераётган жараёнларга ижобий аралашуви имкониятларини анча чеклаб қўйди.

Бўлиб ўтган XIX район партия конференциясида коммунистлар район партия ташкилотининг ўз мавқеини бой бериб қўйиши сабабларини таҳлил қилишга уриниб, бошланғич партия ташкилотлари, райком, район партия ташкилоти ишини жонлантириш, янги фаолият даражасига олиб чиқиш борасида бир қанча қимматли таклиф ва мулоҳазалар билдирдилар. Қанчалик оғир бўлмасин йўл қўйилган кўпгина камчилик ва нуқсонларнинг асосий боиси ўзимизнинг яхши ишлай билмаслигимиз, уқувсизлигимиз эканлигини тан олишга мажбур бўлдик. Кўп гапириб, амалда кам иш қилдик. Район партия комитети бюроси, фаоллар, кўпгина раҳбар коммунистлар оммадан, меҳнат жамоалари муаммоларидан узилиб қолган шароитларда амалий ишлар кўлами ҳақида гап ҳам бўлиши мумкин эмас эди. Районда вужудга келган вазият эса, айниқса, Паркентдаги маълум воқеалардан сўнг, аксинча, коммунистларнинг, район партия ташкилоти фаолларининг меҳнат жамоаларида, турар-жойларда одамлар билан кўпроқ ишлашини тақозо этарди. Шундай иш олиб борилди ҳам. Партия фаоллари, коммунист депутатлар ёрдамида райондаги барча аҳоли пунктларида мавжуд муаммоларни ўрганиш, одамларни ташвишлантираётган масалалар билан яқиндан танишиш мақсадида райком паркентликлар билан ўнлаб учрашувлар ўтказди. Меҳнаткашлар орасида олиб борилган тушунтириш ишлари кўмагида район коммунистлари, райком бугун бу ерда мавжуд бўлган асосий муаммоларни ва уларни ҳал қилиш йўлларини яхши биладилар, деб ишонтира олдик.

Райком ижтимоий-иқтисодий муаммоларни ҳал қилиш масалаларини асосий масалалардан бири деб қарамоқда. Иқтисодий жиҳатдан ва айниқса, ижтимоий ривожланиш борасида анча орқада қолиб келаётган районимиз учун бу масалаларнинг бари сиёсий аҳамият касб этади, десак муболаға бўлмас. Бу борадаги таклифлар билан биз вилоят партия комитетига мурожаат қилдик ва у ердан керакли ёрдамни олиб турибмиз. Республика Вазирлар Маҳкамасининг Паркент районини ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш ҳақидаги қарори ҳам райондаги умумий вазиятни барқарорлаштириш ишига албатта, ижобий таъсир қилди. Мазкур қарорни амалда татбиқ этиш район партия ташкилотининг доимий диққат-эътиборида бўлиб келмоқда. Уй-жой қурилиши масалаларига алоҳида эътибор билан қарамоқдамиз. Маблағ билан таъминлашнинг барча манбалари ҳисобига ўтган йилги режа анча ошириб бажарилди. Районда топшириқдан ташқари 4 минг квадрат метрга яқин уй-жой қурилди. Умуман бир йил давомида деярли 2,5 минг оила турар-жой шароитларини яхшилаб олди. Якка тартибдаги қурилишларга кенг йўл очиб берилмаганда бундай кўрсаткичларга эришишимиз анча қийин бўлур эди.

Қурилиш суръатлари бу йил ҳам кам бўлмаслиги эътиборга сазовор. Боз устига жорий йилда уй-жой қуриб топшириш кўламларини 1,3 баравар оширишни кўзламоқдамиз.

Бундан ташқари бу йил учта мактаб, болалар боғчасини фойдаланишга топшириш ниятидамиз. Соғлиқни сақлаш муассасалари бунёд эта бошладик. Районни, узоқ ва яқин қишлоқларни, қўрғонларни ободонлаштириш ишига кўпроқ эътибор бера бошладик. Сув таъминоти, газлаштириш объектлари қурилмоқда. Янги йўллар очилиб, улар асфальтланмоқда. Электр узатиш тармоқлари ўтказилаяпти.

1995 йилгача республика Вазирлар Маҳкамаси қарорини буткул бажаришга улгуришимиз керак. Бунинг эса ўзи бўлмайди. Фақат шу йилнинг ўзида районда 35 та ижтимоий-маданий-маиший объектлар қурилмоқда. Яна 42 объект лойиҳалаштириляпти. Бу объектларни бунёд этишни назорат қилиб боришни район партия ташкилоти ўз зиммасига олган. Ижтимоий-маданий-маиший объектлар қурилишини, уларни лойиҳалаштириш ишларини назорат қилиб бориш мақсадида район партия комитети муҳим ижтимоий-маданий-маиший объектларга коммунист раҳбарлар, район партия комитети ходимлари, райижроқўм аппарати ва район кенгаши, КПСС аъзолари бўлмиш депутатларни бириктириб қўйиш ҳақида қарор қабул қилди. Ҳар ҳафтада бу объектларда олиб борилаётган ишлар бўйича ахборотлар тингланиб, йиғилишлар ўтказиб турилибди. Шу ўринда бир нарсани алоҳида таъкидлаб ўтмоқчиман. Бу йиғилишларда суҳбатлар фақат ишлаб чиқариш мавзусида бўлади, дегувчилар янглишадилар. Қаердан нима ундириш, керакли ашёларни қандай топиш масалалари район партия комитети йиғилишларида муҳокама қилинмайди. Бунинг учун алоҳида жавобгар шахслар бор. Уларнинг вазифасини ўз зиммамизга олиш бемаънилик бўлур эди. Қурилиш давомида бошқа хил муаммолар ҳам кўп. Ҳар ҳафта райкомда ўтказиб турилган йиғилишлар ана шу муаммоларни ўз вақтида ҳал этиш имконини беради. Энг асосийси интизом, топширилган иш учун масъулият ҳисси мунтазам ошиб бораётганидадир. Депутатлар, турли даражадаги раҳбарлар, мутахассис ҳамкасблар иштирок этаётган очиқ суҳбатда ишдаги камчиликларни хаспўшлаш учун бўлар-бўлмағур баҳоналар излашдан уяласан, киши. Буларнинг бари иш суръатлари ва самарадорлигини оширишга сабаб бўлмоқда.

Афсуски, ҳозирги кунда район учун аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш масаласи ўткир бўлиб қолмоқда. Район аҳолини озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлаш билан боғлиқ барча масалаларни ҳал қилиш учун райкомда махсус штаб тузилди. Уни район партия комитети бюросининг аъзоси, райижроқўм раиси А. И. Икматов бошқариб турибди. Мазкур штаб фаол ишламоқда. Барча озиқ-овқат дўконларига район партия комитети ва райижроқўмнинг масъул ходимлари бириктириб қўйилган. Ҳар ҳафтада аҳолининг озиқ-овқат маҳсулотлари таъминоти масалалари штаб йиғилишларида муҳокама қилинмоқда. Бу штаб фаолиятида маҳалла комитетлари, кенг жамоатчилик кучларидан ҳам ўринли фойдаланилмоқда. Штаб аъзолари бўлмиш коммунистлар ташаббусига кўра ҳар бир дўконда телефон номерлари ёзиб қўйилган. Истаган одам шу телефонларга қўнғироқ қилиб, савдодаги у ёки бу нуқсонлар ҳақида штабга маълум қилишлари мумкин.

Райком ҳозирги мураккаб вазиятда одамларни озиқ-овқат маҳсулотлари билан таъминлашни яхшилаш учун қўшимча чоралар кўришга интилаётган ташаббускор, ишбилармон раҳбарларни ҳар томонлама қўллаб-қувватлашга ҳаракат қилмоқда. Хусусан, қишлоқ матлубот жамияти билан биргаликда аҳолини ун билан таъминлаш борасида катта ишлар қилган «Паркент», «Коммунизм», Калинин номли совхозларнинг коммунист-раҳбарлари фаолияти ижобий баҳоланди. Аҳолига сотиш учун мўлжалланган ун фондининг танқчил қисми ун комбинатлари билан шартномага мувофиқ донга ун алмаштириб олаётган ана шу совхозлар ҳисобидан қопланмоқда.

Қайта ишлаш тармоғини ривожлантириш масалалари ҳам доимий райком эътиборида бўлиб келмоқда. Шуни айтиш керакки, Паркент райони учун бу алоҳида аҳамиятга эга бўлган муаммодир. Унинг тўлиқ ривожи бизда кескинликнинг анча юмшашига сабаб бўлур эди. Бизда меҳнат ресурслари анча ортиқча эканлиги сезилмоқда. Саноатнинг қайта ишлаш тармоқларини ривожлантира бориш, сабзавот омборлари қуриш меҳнат ресурсларини иш билан таъминлаш имкониятини берган бўлур эди. Боз устига сабзавотни, меваларни ва айниқса, узумчиликни қайта ишлаш тармоқларини ривожлантириш туфайли анчагина маблағ ҳам ишлаб олишимиз мумкин. Ўз навбатида бу маблағларни ижтимоий-маданий-маиший объектлар қурилишига сарфлаш мумкин. Ҳозирги пайтда минг тонна маҳсулот сиғадиган сабзавот омборлари қурилди. «Коммуна», «Гулбоғ», «Ленинобод» совхозларида умумий сиғими 4 минг тоннага тенг бўлган омборлар бунёд этилди. «Прогресс» совхозида эса консерва цехи қурилиши ниҳоясига етмоқда.

Районни иқтисодий ва ижтимоий ривожлантиришнинг бошқа кўпгина масалалари ҳам район партия комитети, район партия ташкилоти назорати остида турибди. Биз мазкур масалаларни ҳал этишга ўзимизни жавобгар деб ҳис қилаётганимиз ва шунинг учун ҳам бу муаммоларнинг барини доимий эътибор марказимизда ушлаб турганимизни одамларга тўғридан-тўғри ва очиқчасига айтаётирмиз. Шуниси қувончлики, одамлар бизни тўғри тушунишмоқда ва қўллаб-қувватлашмоқда. Бусиз, партия фаолларининг бевосита ёрдамисиз умумий ишимизда муваффақият қозониш қийин. XIX партия конференцияси ўтказилаётган пайтда ана шундай хулосага келган эдик ва ўшандаёқ район партия ташкилоти активи фаолиятини янада жонлантириш ҳақида ҳам қарор қабул қилинган эди. Ўтган йилларда барча ишларни район партия комитети аппарати бажарар эди. Энди бунинг иложи йўқ, зеро райком аппарати анча қисқартирилган. Боз устига район олдида турган муаммолар кўлами шунчалик кўпки, уларни биргина аппарат кучи билан ҳал қилишнинг асло иложи йўқ. Шунинг учун ҳам райком бошқа йўлдан боришга қарор қилди. Ўз пленумларидан бирида район партия комитети барча райком аъзоларини меҳнат жамоаларидаги бошланғич партия ташкилотларига бириктириб қўйди. Бундан мақсад юқори органлар қарорларини бажаришда бошланғич партия ташкилотларига амалий ёрдам кўрсатишдан иборат. Бошланғич партия ташкилотларида ўзлари олиб бораётган ишлар ҳақида райком аъзолари райком пленумларида, бюро йиғилишларида мунтазам тарзда ҳисобот бериб борадилар. Шу туфайли бошланғич партия ташкилотлари коммунистларини, меҳнат жамоалари аъзоларини ташвишлантираётган муаммолар, ечимини кутаётган турли масалалардан ҳамиша бохабар бўлиб турибмиз. У ёки бу масалада райком кўраётган чоралар жойларда қандай кутиб олинаётгани ҳам бизга яхши маълум.

Коммунистларни ташвишлантираётган масалалар бошланғич партия ташкилотлари котибларининг мунтазам ўтказиб борилаётган семинарларида ҳам кенг муҳокама қилинмоқда. Одатда бу семинарларни биз тармоқ усулида ўтказиб турибмиз. Уларга район миқёсидаги кўпгина раҳбарлар таклиф этилмоқда. Шу тариқа халқ хўжалигининг у ёки бу тармоғи меҳнаткашлари олдида турган бир қатор муаммолар бошланғич партия ташкилотлари котиблари саъи-ҳаракатлари туфайли кўп ҳолларда шу жойнинг ўзида ҳал этилмоқда.

Партиявий фаолиятнинг бошқа шаклларидан ҳам фойдаланилмоқда. Энг асосийси бу шакллар умумий ишимизга наф келтирса бас. Бу шаклларнинг эски ёки янгилиги ҳақида кейинроқ фикр юритамиз. Ҳозирча эса назаримизда тўғри йўлдан бораётирмиз. Ҳар ҳолда район партия ташкилотининг нуфузи тобора ошиб бораётганини ҳис этиб турибмиз. Партия сафларига кириш истагини билдираётган кишилар сони ошиб бораётгани ҳам шундан далолат беради. Қолаверса, райком мунтазам уюштириб турган учрашувларда меҳнаткашлар — Паркентнинг кўпминглик аҳолиси район партия ташкилотига ҳамон ишонч ва умид билан қараётганликларини маълум қилмоқдалар. Бу ишонч зиммамизга кўп нарса юклайди. Аввало янада фаолроқ ва аниқ мақсадни кўзлаб ишлашга ундайди.

Э. РЎЗМАТОВ,
Ўзбекистон Компартияси Паркент район комитетининг биринчи котиби.

• Долзарб мавзуда суҳбат

СУВ ОМБОРЛАРИНИНГ ФОЙДАСИ БОРМИ?

— Халқимизда сув текин, деган ибора бор. Бу харид қилинаётган буюмнинг нархи анча пастлигини, арзонга тушаётганлигини англатади. Эндиликда бу иборани районларда, хўжаликларда ўйлаброқ ишлатадиган бўлиб қолишган. Сабаби?...

— Ҳақиқатда ҳам 1987 йилдан буён вилоятимизнинг Бекобод районида сувни пулли қилиш тажрибаси ўтказилиб келинмоқда эди,— деб суҳбатни бошлаб берди вилоят сув хўжалиги ишлаб чиқариш бошқармаси бошлиғи **Машраб ТЎРСУНОВ**,— Бу йилнинг бошида ҳам кўпгина жойларда сув пулли бўлармиш деган гаплар оралаб юрди. Бу миш-миш нафақат хўжалик раҳбарларини, оддий колхозчи-ю, ижарачини ҳам анча ўйлантириб, ташвишга солиб қўйди.

— Ахир, ҳазил гапми. Колхозлар бир неча ўнлаб хил солиқлар тўлаб турган, техника, ўғит, уруғлик нархлари от ҳуркитар даражада кўтарилган пайтда экинига тараб турган сувга ҳам пул тўласа...

— Мен ҳам шуни айтмоқчиман. Сувга иккита тариф бўйича, гектарига қараб (22 сўм 90 тийин), кубометрга (0,2125 тийин) қараб ҳақ тўланади. Масалан, 1990 йилда Бекобод райони 45 минг гектар суғориладиган ер учун 2 миллион 461 минг 883 сўм пул ўтказган. Аниқроқ тасаввур ҳосил бўлиши учун хўжаликларни мисол қилиб келтиришимиз мумкин. «Победа» колхози 2283 гектар ҳисобига 66 минг сўм, «Далварзин» совхози 3748 гектар ҳисобига 85 минг 829 сўм пул тўлаган. Шуни айтиб ўтиш керакки, сувни пулли қилиш тажриба шаклида бўлганлиги учун хўжаликлар тўловни ўз ҳамёнларидан тўлаганлари йўқ. Бошқача қилиб айтганда, давлатдан қарз олиб, яна ўзига қайтардилар. Агар сув учун тўловни хўжаликлар ўз йиллик даромадларидан тўлаганларида эди аҳвол ҳозиргидан ҳам оғирроқ бўлишлиги турган гап эди. Сувни пулли қилиш усулининг ўзини оқламаганлиги, оммалашмаганлигининг яна бир сабаби, ҳар бир район ҳудуди, хўжалик ерларига сув ўлчагич асбобларини ўрнатиш муаммосининг пайдо бўлганлигидир. Бу каби масалаларни ҳал этиш катта маблағни, сарф-ҳаражатни талаб этади. Умуман, ер ва сувни бир-биридан айрича тасаввур этиб бўлмайди. Қадим-қадимдан сув бор жойда катта-катта экин майдонлари гуллаб яшнаган, боғ-роққа айланган. Меҳнаткаш деҳқон ердан ва сувдан беминнат фойдаланган. Сув ҳақида фикр юритар экансан, беихтиёр ёдингга Карл Маркснинг Осиё халқларининг келажаги ва тақдири суғориш санъатини қай даражада эгаллашларига боғлиқ деган сўзлари ёдингга келаверади. Доҳий гапларининг башорат эканлигини ҳаёт ва вақт кўрсатмоқда.

— Машраб ака, сув хўжалиги ишлаб чиқариш бошқармасига, унинг фаолиятига зиёлилар орасида ҳам, жамоатчилик ичида ҳам ола кўз билан қаровчилар кўплаб топилади. Шу ўринда менинг саволим қалтисроқ, кутилмаган бўлиб туюлиши мумкин. Кейинги 4—5 йил ичида сув омборларини очиб юбориш керак, деган гаплар эшитилиб қоляпти. Бу гап қай даражада асосли ёки асоссиз. Шу соҳанинг мутахассиси сифатида қандай фикрдасиз.

— Сув омборларини очиб юбориш тарафдорларининг ҳам, сизнинг ҳам нима демоқчи эканлигингизни тушуниб турибман. Аввало сув омборларини очиб юбориш экологик, барчамизнинг эътиборимиздаги Орол муаммосини тўлалигича ҳал этолмайди. Балки иккинчи танг вазиятни келтириб чиқаради. Фикримни факт ва рақамлар орқали далиллашга уриниб кўрайин. Оҳангарон, Чирчиқ дарёлари баҳорда тўлиб-тошиб оқади. Ўз ҳолига қўйилса қирғоқ ёқасидаги дала-ҳовлиларни ювиб, оқизиб кетиши турган гап. Бу юзлаб минг сўм зарар келтириши мумкин. Тоғлардаги қорлар эриб битгач, биргина Оҳангарон дарёсида 3—4 кубометр сув қолади, холос. Сув омборидан экинларни суғориш учун июль ойида 40—45 кубометр сув қўйиб юборилади. Биргина шу фактнинг ўзиёқ сув омборларининг аҳамиятини кўрсатиб турибди. Вилоятимиздаги Чорвоқ сув омбори ўзида 2 миллиард куб, Оҳангарон сув омбори 200 миллион куб, Тошкент сув омбори эса 250 миллион куб сув сақлайди. 1990 йилда суғориладиган майдонларга жами 4 миллиард 860 миллион куб сув сарфланди. Асосий экин майдонлари сув омборларининг шарофати билан сентябрь ойигача суғориляпти. Бу фактни ҳеч қачон эътибордан соқит этиб бўлмайди.

— Шу ўринда агар Чорвоқ сув омбори тошса, Тошкент шаҳри сув остида қолади, деган кўпдан буён халқ орасида юрган миш-мишга ҳам муносабат билдириб ўтсангиз.

— Чорвоқ сув омборига келиб тушадиган сувнинг ҳажми олдиндан аниқланади. Нормадан ортиғи Чирчиққа ташлаб юборилади. Дарёнинг омборга туташ қисмининг ҳимоя чизиқлари мустаҳкам ишланган. Ёғингарчилик, тоғдаги эрувгарчилик, сел келишининг энг юқори нуқтаси ҳисобга олинган. Омбордаги сувлар мутахассисларнинг мунтазам назорати остида сақланади. Бу ерда ҳеч қандай хавотирга ўрин йўқ.

— Йил давомида омборларда сақланган ўлик сувлар ҳосилнинг етилишини кечиктириб, гектар бошига олинадиган ҳосилдорликни ҳам камайтириб юборади, деган гаплар бор. Бу фикр қай даражада асосли?

— Қизиқ ҳол-да. Агар об-ҳаво қулай келиб, йил яхши якунланса, режалар ошириб-тошириб бажарилса ҳеч қандай баҳоналар излаб топилмайди. Мабодо, йиғим-терим кечикса, мўлжалдаги ҳосил олинмаса, важ-карсон таптайёр; омбордаги ўлик сувлар сабабчи. Эмишки, лойқа сув таркибидаги барча фойдали моддалар омборларда чўкиндига айланар экан. Хўп, яхши. Шундай ҳам дейлик. Неча фоизи чўкиндига айланади? Ҳосилдорликнинг камайишида сув омборларининг «улуши» қанча? Афсуски, на бизнинг қўлимизда, на даъвогарларнинг қўлида бундай саволларга жавоб берадиган далил бор. Бир нарсани илмий исботламасдан туриб ҳадеб оғиздан-оғизга кўчган гапни қайтаравериш истаймизми—йўқми муноза-ра объектига бир томонлама баҳо беришга олиб келади.

Сув омборларини очиб юбориш минглаб гектар ерларни, юзлаб аҳоли пунктларини сувсиз қолдириш демакдир. Бунинг устига Орол денгизи муаммосини биргина жумҳуриятимиздаги сув манбаларидан тежаб-тергаб фойдаланиш билангина ҳал этиб бўлмайди. Сибирь дарёлари сувининг бир қисмини Оролга буриш билан муаммонинг ижобий ҳал этилишига умид қилиш мумкин.

Кун тартибида турган муҳим масалалардан бири, сувдан тежаб-тергаб фойдаланиш учун мавжуд сув шохобчаларини талабга жавоб берадиган даражада қайта созлаш, суғоришнинг илғор, тежамли усулларини ҳаётга татбиқ этишдир. Сувни пулли қилиш ғояси тажрибасининг ҳам асл мақсади сув ресурсларидан оқилона фойдаланишни йўлга қўйишдан иборат эди. Шу мақсадда бирмунча ишлар қилинди, қилинмоқда. Паркент каналининг 69 километр масофадаги 1-босқичи қуриб битказилди. 2-босқичининг қурилиши давом этмоқда.

— Сув ҳақидаги суҳбатимиз бевосита экологияга бориб тақалиши табиий. Атроф-муҳит муҳофазаси ҳақидаги мулоҳазаларингизни ўртоқлашсангиз.

— Экология долзарб масалаларнинг энг ўткири эканлиги ҳаммага аён. Буни бошқармамиз миқёсида олиб қарайдиган бўлсак, бундан икки йиллар муқаддам табиатни муҳофаза қилиш бўлими алоҳида ташкилот бўлиб ажралиб чиқди. Чунки бу борада қилинадиган ишлар кўпайиб, вазият фаолиятни кенгайтиришни талаб этди.

Умуман, экология борасида сув хўжалиги ишлаб чиқариш бошқармаси билан табиатни муҳофаза қилиш жамияти биргаликда амалга ошириши зарур бўлган вазифалар талайгина. Дарё ёқалари учун белгиланган дахлсиз масофа оралиғига иморатлар солиш, дала ҳовлилари қуриш ҳоллари бўлиб турибди. Биз уларни ўз вақтида огоҳлантириб, жарима ундириш чораларини кўряпмиз. Оҳангарон дарёсининг қуйи қисмидаги дала ҳовлилар эгалари ҳар йили огоҳлантирилади. Сув тошқини рўй берган тақдирда кўрилган моддий зарар учун пул тўланмаслиги уқтирилади. Табиат инъом этган сувни соф ҳолда сақлаш, дарёни турли хил корхоналарнинг заҳарли оқаваларидан ҳимоя қилиш катта муаммо ва алоҳида мавзуки, бу масалага кенг тўхталишни тақозо этади.

Ҳ. СУЛАЙМОНОВ.
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

ЖУМҲУРИЯТИМИЗ ҲАЁТИ

● **БОЗОРГА** илмий ёндашув зарур. Қорақалпоғистонда ана шундай қарорга келдилар. Қишлоқ хўжалиги иқтисодиёти Ўрта Осиё илмий-тадқиқот илмгоҳи филиали негизида бозор иқтисодиёти илмгоҳини барпо этдилар. Бозор муносабатларига ўтишнинг самарали усулларини ишлаб чиқиш ва жорий этиш, шунингдек уларни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш илмгоҳнинг вазифасидир. Бу ишга Қорақалпоғистон ва бошқа республикаларнинг олимлари ва мутахассислари жалб этилади.

● **ФАРҒОНА** ип-газлама ишлаб чиқариш бирлашмасида чиқиндиларни қайта ишлаш цехи «имтиёзли» цех номига эга бўлди. Бу ерда ис газидан оппоқ пахта тайёрланади, Трикотаж чиқиндилар ўн беш турдаги халқ истеъмол молларига айлантирилади. Махсус қурилма чиқинди иплардан ингичка ва йўғон арқон тўқийди. Бу маҳсулотларнинг барчаси жуда харидоргирдир. Цех жамоасига қатъий режа белгилаб қўйилмаган. Бу ерда қанчалик кўп мол ишлаб чиқарилса, шунчалик кўп пул олишларини билишади. Фойданинг етмиш фоизи қайта ишловчиларнинг тасарруфида қолади. Ўртача иш ҳақи қарийб тўрт юз сўмни ташкил этади. Цехдаги ҳар бир ишчи ўрнига кўплаб даъвогарлар мавжуд.

● **НАМАНГАН** машинасозлик заводининг соғлиқни сақлаш муаммоларини ҳал этишга қилган ҳаражатлари ярим миллион сўмдан ошиб кетди. Корхона ҳисобига бир қанча поликлиника ва касалхонадаги тиббий ходимларнинг меҳнатига ҳақ тўланмоқда, медицина асбоб-ускуналари, дори-дармонлар сотиб олинмоқда. 1-«Агропромстрой» тресті, Чортоқ пахта заводи, ўнинчи қурилиш тресті кишиларга тиббий хизмат кўрсатишга анча маблағ сарфламоқда. Вилоят корхоналари ва хўжаликларининг соғлиқни сақлашга қўшаётган ҳиссалари салмоқли — бир ярим миллион сўмдан кўпроқни ташкил этади. Бу ҳам чегара эмас.

(ЎзТАГ).

КИМ ЁРДАМ БЕРАДИ?

БУ ЙИЛГИ ноқулай келган об-ҳаво шароити деҳқонларни анча мушкул аҳволга солиб қўйди. Бемаврид ёққан жала, дўл ва сел кўплаб экин майдонларини пайҳон қилиб кетди. Бундан Янгийўл районидаги «Интернационал» жамоа хўжалиги пахтакорлари ҳам анчагина азият чекдилар.

Яхши ният билан 912 гектар майдонга барака уруғи қадалган эди. Шундан 234 гектарига қайтадан чигит экишга тўғри келди. Тадбиркорлик ва омилкорлик билан иш юритилсагина оғир аҳволдан чиқиш мумкин эди. Ҳар бир пайкал, даланинг ҳолатига қараб ишни ташкил қилиш ва бажарилишини назорат остига олиш кўпроқ тажрибали деҳқон, хўжалик бош агрономи Абдумажид Аҳмедов зиммасига тушди.

Бригада ва оила пудрати имкониятларидан тўла фойдаланиш чоралари кўрилди. Пудратчилар хўжалик билан шартнома тузишди. Бу шартномада белгиланган режани бажариш ва ортиғи билан уддалашни таъминлайдиган барча агротехник тадбирларни қўллаш, техника хавфсизлигига риоя қилиш, ажратилган моддий-техника ҳаражатларидан тежаб-тергаб фойдаланишни ўз зиммаларига олдилар.

Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, бригада, оилавий пудратчилар белгиланган моддий пул ҳаражатларини тежаб сарфласа, тежалган қисми қийматининг 70 фоизи мукофот тариқасида бериладиган, иш ҳақи иқтисод қилинса юз фоиз миқдорида қўшимча ҳақ бериладиган бўлди. Бош агроном зарур техника, ўғит ва бошқа материаллар билан таъминлашда ёрдамини аямади. Шу туфайли қийинчиликлар бартараф қилинди. Барча майдондаги ниҳоллар гектарига 95 минг тупни ташкил этди. Асраб қолинган ҳар бир тупни парваришлашга алоҳида эътибор берилди.

— Бу, албатта, осон кечмади,— дейди бош агроном А. Аҳмедов.— Айниқса, еримизнинг аксарияти тошлоқ бўлганлиги сабабли кўп меҳнат қилишга тўғри келди. Бунинг устига бемаврид ёққан ёз ёмғирлари пахтакорларни ўз ишига янада масъулият билан ёндошишини талаб этмоқда. Ғўзалар ривожи аввалги йилларга қараганда анча кечикмоқда. Лекин пахтакорларимизнинг шижоати баланд. Ҳосилнинг чўғини чамалаб гектарига 26,5 ўрнига 28,5 центнердан пахта етиштиришга бел боғлаганлар.

Айни кунларда суғориш ишлари уч сменада амалга оширилмоқда. Пахта қатор ораларига ишлов бериш ишларига ҳам алоҳида эътибор берилмоқда.

Сувчи ва механизаторлар рағбатлантирилиб уларнинг ҳар бирига бир бошдан қўй берилди.

Бош агроном А. Аҳмедов билан дала айланар эканмиз, ғўзаларга бир маромда ишлов берилаётганлигининг гувоҳи бўлдик.

АҲВОЛ ҚАЛАЙ, ПАХТАКОР?

— Мана бу майдон оилавий пудратчиларга қарашли,— дейди у пайкал томон қўл чўзиб. — Ғўза гуркираб ўсмоқда. Бугундан чеканкани ҳам бошлаб юбордик.

Далага назар ташладик. Ҳар бир туп ғўзада беш-олтитадан кўсак бор. Бу эртанги мўл ҳосилдан дарак бермоқда. Биринчи бригадага бордик. Колхозчилар билан суҳбатлашдик.

— Ҳорманглар, аҳволлар қалай!

— Яхши,— дейишди улар бир овоздан. Ўз ишларидан, дам олиш, тушлик учун яратилган шароитлардан мамнун эканликларини айтишди.

Лекин таъблари бир нарсадан хира эканлигини яширмадилар. Сувчи Д. Қаршиев, колхозчилардан О. Зокирова, Г. Камолова, Н. Одилова, Дилфуза, Муҳаббат ва Саодат Абдураҳмоновалар, С. Ҳусанова, Ё. Дадажонова, К. Йўлдошева ва бошқалар «Гулшан» қишлоғида истиқомат қилишларини, лекин бу ерда 58 хўжалик (чамаси мингдан ортиқ киши) учун ҳеч қандай шароит яратилмаганлигини куюниб гапиришди.

Ҳамма гап шундаки, бу қишлоқда кундалик харид моллари учун на дўкон бор, на ҳаммом. Ўзингиз ўйлаб кўринг, ҳозирги оғир шароитда озиқ-овқат маҳсулотларини олиш учун тўққиз километр йўл юришнинг ўзи бўладими? Ахир ҳаммада ҳам имконият йўқ-ку. Эртадан кечгача далада бўлишса, кимга боришсин? Ким уларга ёрдам беради?

— Бу ҳақда,— дейди сувчи Дўланбой Қаршиев.— Ленин матлубот жамиятига бир неча бор мурожаат қилдик. Лекин фойдаси бўлмаяпти. «Ҳеч қанақа дўкон очолмаймиз, ортиқча сарф-ҳаражат қилолмаймиз», дейишди улар.

— Ҳақиқатан ҳам деҳқонларга қийин бўлмоқда,— дея гап бошлади бош агроном.— Мутасаддилар бундан хулоса чиқаришса яхши бўларди. Чунки биз нафақат озиқ-овқатдан, балки керакли бўлган кийим-кечак ва бошқа маҳсулотлардан ҳам қийналяпмиз. Баъзан пайпоқ тополмай сарсон бўласан, киши.

Ҳа, Абдумажид ака ҳақ. Қачонгача пахтакор пайпоқ ололмай дала кезади. Наҳотки уларга ҳаммом ҳам қуриб бериш қийин бўлса?!

Бунга хўжалик раҳбарлари қандай қарашаркин?

— Деҳқонларнинг эътирозлари ўринли,— деди хўжалик партия ташкилоти котиби Асад Солиҳов.— Бу ҳақда матлубот жамиятига айтганмиз. Лекин улар муросага келишолмаяпти. Масалани очиқ қолдиришмоқда.

Партком ваъда берди. Энди гап унинг ижросида қолди. Бундан матлубот жамияти мутасаддилари ҳам тегишли хулоса чиқаришса ажаб эмас. Умуман «Гулшан» қишлоғида яшовчи деҳқонларни ҳисобга олмаганда, хўжаликда колхозчиларнинг кайфияти ҳам, иши ҳам яхши. Тушлик учун иссиқ овқат ташкил қилинган. Вақти-вақти билан мол сўйилиб гўшти аҳолига килосини етти сўмдан сотилмоқда. Колхозчиларнинг ўртача ойлик иш ҳақи 250—300 сўмни ташкил этмоқда.

Лекин бу ҳаммаси жойида деган гап эмас. Ғўза парваришида ҳал қилувчи палла бошланди. Деҳқонларга барча зарур ёрдам кўрсатилса, камчиликлар ўз вақтида бартараф қилиб борилса, хўжалик деҳқонлари 2350 тонналик «оқ олтин»ни шубҳасиз, яратадилар.

Х. ШАФОАТОВ.

ЎЗБЕК ВА ТОЖИК САНЪАТКОРЛАРИНИНГ ҲАМКОРЛИГИ

Ўзбек драматурги Саид Аҳмаднинг пьесаларини бутун дунё танийди, десак хато бўлмас. Айниқса, кулгига бой ҳазил мутойиба, самимийлик, қувноқлик режиссёрларни ўзига жалб қилади. Тўфа Фозилова номидаги Конибодом шаҳар театри жамоаси томошабинларни драматургнинг бирон саҳна асари билан хурсанд қилишга қарор қилди. «Фармонбиби аразлади» комедияси танланди. Асарни саҳналаштиришга Аброр Ҳидоятов номли Ўзбекистон ёшлар драма театрининг бош режиссёри Баҳодир Йўлдошев таклиф қилинди. Бир қанча ролларда ҳам ўзбек актёрлари иштирок этишди. Бош қаҳрамон — Фармонбибини ЎзССР халқ артисти Зайнаб Садриева, Маҳкамни жумҳурият халқ артисти Тўйчи Орипов, Сотти ролини Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Тўти Юсупова ижро этдилар.

Спектакль ўзбек ва тожик саҳна усталари ҳамкорлигида яратилди, шу пьеса Тошкент театри репертуарида ҳам бор. Тожикистонлик артистлар Ўзбекистонга меҳмон бўлиб келишганда, спектаклда иштирок этишган эди.

Икки халқ маданиятининг ўзаро таъсирига яна бир мисол келтириш мумкин. Хўжанд театрида Тожикистон халқ артисти Сайрам Исаева режиссёр сифатида Саид Аҳмаднинг яна бир асарини саҳналаштирди. Ёзувчининг «Келинлар қўзғолони» комедияси тожик томошабинларини ўзига ром қилган эди. Энди эса, саҳнада бу қизиқарли воқеанинг иккинчи қисми кўрсатилди. Уни «Келинлар қўзғолони»га хотима» деса бўлади.

(ЎзТАГ).

НИЖНИЙ НОВГОРОДГА — ИЛМИЙ ЙИҒИНГА

ТОШКЕНТ Давлат консерваторияси фортепиано куллиёти талабаларидан бир гуруҳи яқинда навбатдаги жиддий ижодий имтиҳондан муваффақиятли ўтди.

Гап шундаки, Тошкентда мусиқа ва санъат олий ўқув юртлари талабаларининг мусиқали-танқидий илмий ишлари бўйича иккинчи жумҳурият танлови бўлиб ўтган эди. Унда олий мусиқа мактабининг кўзга кўринган педагоглари қўлида таҳсил топаётган ёшлар ҳам ғолибликни қўлга киритдилар.

Бу иқтидорли талабалар Нижний Новгород ассоциацияси уюштирадиган катта илмий йиғинга таклиф этилдилар.

БОҒЧАДА «ОДОБНОМА» МАШҒУЛОТЛАРИ

БОҒЧА ёшидаги болалар билан тарбиявий ишларни олиб боришда миллий халқ анъаналаридан фойдаланишнинг муҳим маърифий аҳамияти бор. Шундай экан, бу хайрли мақсадни «Одобнома» машғулотлари орқали амалга ошириш айни муддаодир.

Мактабгача тарбия муассасалари тарбиячиларини бу каби ўқув ва методик адабиётлар билан қуроллантириш мақсадида Ўзбекистон ССР халқ таълими вазирлиги мактабгача тарбия бошқармаси ҳамда жумҳурият ўқув-методик маркази мактабгача тарбия кабинети муҳим режаларни ишлаб чиқди. Жумҳурият ўқув-методик маркази йўли билан чоп қилинадиган «Одобнома»дан ҳикоялар» тўплами ҳам шундай қўлланмалардан бири саналади.

Ушбу нашр таниқли фольклоршунос олим профессор М. Муродов томонидан босмага тайёрланмоқда.

С. ОДИЛОВА.

НОДИРА Исмоилова Тошкент шаҳар трикотаж маиший хизмат корхонасига қарашли 5-ательенинг ёш, айни пайтда илғор тўқувчиларидан бири. Ўзининг ҳалол меҳнати билан кўпчиликнинг раҳматини олаётган бу қиз ишлаш билан биргаликда ўз малакасини ошириб бормоқда. У Тошкент тўқимачилик олийгоҳи кечки бўлимининг талабасидир.

Сураткаш Т. КАРИМОВ.

ВОҚЕА АРАФАСИДА

ЖИНОЯТЧИЛАРНИ КОМПЬЮТЕРЛАР ТУТИБ БЕРАДИ

Доимий ишлайдиган мана шу кўргазманинг экспонатлари тахминан ярим миллион доллар туради. Аммо унинг салмоғи мана шу катта пул билан ўлчанишидангина иборат эмас.

24 июль куни Тошкентда очиладиган бу кўргазма одатдан ташқари бўлади. Унда Совет Иттифоқида биринчи марта етакчи хорижий фирмаларнинг полиция (милиция)ни жиҳозлаш учун мўлжалланган энг янги техника ва махсус воситалари намуналари қўйилади. 60 тадан кўпроқ экспонат орасида ҳисоблаш ва нусха кўчириш машиналари, енгил радиостанциялар, пеленгаторлар, криминалистика жомадонлари, телефакслар, кўчма компьютерлар, зудлик билан излаб топиш ишларига хизмат қиладиган юқори сифатли асбоб-ускуналар бор, ривожланган мамлакатлардаги полициячилар мана шундай асбоб-ускуналар билан қуролланган. Энди улар совет тартиб посбонларига хизмат қилади.

Биринчи бор Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлиги иккита фирма — Германия Федератив Республикасидаги «Электрокоммерц» ва Швейцариядаги «Инжиниринг консалтинг экспорт Са» фирмалари билан шартнома тузди. Ҳозирча мамлакатимизда бундай шартномалар жуда оз.

Ҳуқуқни муҳофаза қилиш идораларининг ходимларини оператив техника, алоқанинг замонавий воситалари ва уларни ишлатиш маҳорати билан таништириш учун шу кўргазма ташкил этилди.

Шартнома республика ички ишлар вазирлиги билан хорижий фирмаларнинг ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари эҳтиёжлари учун асбоб-ускуна ва қурилмалар ишлаб чиқиш соҳасида биргаликда иш олиб боришларини ҳам кўзда тутади. Бу ишлар тижорат асосида ўтказилади.

Шуниси ҳам муҳимдирки, оператив-техника воситаларини, алоқа воситаларини ва электрон-микропроцессор техникасини харид қилиш ҳамда улардан ички ишлар идораларида фойдаланиш соҳасида тижорат асосида маслаҳат бериладиган, бу асбоб-ускуналарни чет эллардан сотиб олишда ёрдам кўрсатиладиган бўлади.

Хуллас, республика ички ишлар вазирлиги билан унинг чет эллик ҳамкорлари бор бисотларини кўрсатишга қарор бердилар. Шартнома уч йилга мўлжалланган, бинобарин бошқа республикалардан келадиган кўпдан-кўп меҳмонлар экспонатлар билан батафсил таниша оладилар.

Ўзбекистон ССР Ички ишлар вазирлигининг матбуот шўъбаси — ЎзТАГ.

ЭЪЛОНЛАР БУРЧАГИ

«ҚИЗИЛ ТОНГ» ТИКУВЧИЛИК ИШЛАБ ЧИҚАРИШ БИРЛАШМАСИ БАЗАСИДАГИ

48-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

аёллар, эркаклар ва болаларнинг устки кийимларини тикиш бўйича моҳир чевар бўлиб етишиш истагида бўлган 9—11-синф битирувчиларини

ЎҚИШГА ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

МАШҒУЛОТЛАР ЎЗБЕК ВА РУС ТИЛЛАРИДА ОЛИБ БОРИЛАДИ.

9-синфларни битирганлар 1—3 йил ўқийдилар ҳамда бепул овқат ва кийим-бош билан таъминланадилар. Бир йиллик таълим дастури бўйича ўқийдиганлар касбий маълумот ҳамда тикувчи малакасини эгаллайдилар ва Тошкент «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси база корхонасига ишга юбориладилар. 3 йил ўқийдиганлар касбий ва тўлиқ ўрта маълумот оладилар.

Билим юртини имтиёзли битирган ўқувчиларнинг 10 фоизи олий ўқув юртлари ва техникумларга ўқишга кириш учун йўлланма оладилар.

11-синфни битирганлар 6 ой ўқийдилар ва ойига 39 сўмдан 60 сўмгача стипендия оладилар.

Ишлаб чиқариш практикасини ўташ даврида барча ўқувчиларга иш ҳақининг 50 фоизи берилади.

ЎҚИШ ДАВРИ МЕҲНАТ ФАОЛИЯТИГА ҚЎШИБ ҲИСОБЛАНАДИ.

Билим юрти ўқувчилари «Қизил тонг» фабрикаси ҳудудида жойлашган маиший ва тиббий хизматлар, профилакторий, саноат моллари ва озиқ-овқат дўконларидан фойдаланишлари мумкин.

Билим юрти қошида ўқувчилар «Модалар театри» ва И. Ганди номидаги Тикувчилар маданият саройи базасидаги ҳар хил ижодий, спорт тўгараклари ишлаб турибди.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: директор номига ариза, туғилганлиги ҳақида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти тўғрисидаги гувоҳнома, тиббий маълумотнома, турар жойидан ва ота-онасининг иш жойидан маълумотномалар, 3×4 см катталикдаги 4 та фотосурат.

Билим юрти манзили: 700061, Тошкент шаҳри, Чехов кўчаси, 5«а» уй (1, 2, 3, 9, 24, 26-трамвайлар; 1, 5, 8, 17, 20-троллейбуслар; 2, 3, 25, 60, 71, 80-автобусларнинг «Қизил тонг» тикувчилик ишлаб чиқариш бирлашмаси» бекати).

ШУБҲАСИЗ, КАСБНИНГ ЁМОНИ ЙЎҚ, АЛБАТТА!

БИРОҚ КИМ БЎЛСАМ ЭКАН?

«АГАР ИШЧИ БЎЛСАМ-ЧИ?»

Жуда яхши! У ҳолда Сиз бемалол Тошкент шаҳридаги

3-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИГА

КЕЛАВЕРИНГ:

Бу ерда Сизни қизиқарли ва ноёб касбларга ўргатишади. Электр-газ пайвандчилар, саноат ускуналари ва автомобилларни таъмирловчи чилангарлар, техника назорати бўлими назоратчилари каби мутахассислар ана шу билим юртида тайёрланади.

Ушбу илм масканига тошкентликлар ҳам, бошқа шаҳарликлар ҳам қабул қилинадилар. 9-синфни битириб ўқишга келганлар 3 йил, ўрта маълумотлилар эса 10 ой ўқийдилар (ана шу ўқиш вақти узлуксиз меҳнат фаолиятига қўшиб ҳисобланади).

Билим юртини битирганлар «Ташсельмаш» база корхонасида ва Тошкент шаҳридаги корхоналарда ишлайдилар.

Бошқа шаҳардан келганларга ётоқхонадан жой берилади ва улар Тошкент шаҳрига қайд (прописка) қилинадилар.

11-синфни битирган ўқувчилар 110—116 сўм ҳажмида стипендия оладилар, 9-синфни битирганлар бепул овқат ва кийим-бош билан таъминланадилар.

Барча ўқувчилар ўз қизиқишлари бўйича тўгаракларда ва спорт секцияларида шуғулланишлари мумкин.

Кирувчилар қуйидаги ҳужжатларни топширадилар: ариза, маълумоти тўғрисидаги аттестат ёки гувоҳнома, туғилганлиги тўғрисида гувоҳнома ёки паспорт, 086/У шаклидаги тиббий маълумотнома, 3х4 см. катталикдаги 6 та фотосурат, турар жойидан маълумотнома.

МАНЗИЛИМИЗ: 700050, Тошкент шаҳри, Гёте кўчаси, 54-уй (16, 89-автобусларнинг «Касб касалликлари билимгоҳи» бекати; 21, 49-автобусларнинг «3-ҳунар-техника билим юрти» бекати). Маълумотлар олиш учун телефонлар: 65-06-55, 65-06-54.

ЎЗБЕКИСТОН ССР ХАЛҚ ТАЪЛИМИ ВАЗИРЛИГИ

ЙИГИТЛАР ВА ҚИЗЛАР!

10-ҲУНАР-ТЕХНИКА БИЛИМ ЮРТИ

Қуйидаги мутахассисликлар бўйича

1991—1992 ўқув йили учун

ЎҚУВЧИЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Билим юртига 9—11 синф ҳажмида маълумотли ва ундан катта ёшдаги йигит ва қизлар қабул қилинади.

Якка буюртмаларни тикувчи-бичувчилар (ўқиш муддати — 1—3 йил),

Кенг ихтисосли сартарошлар (ўқиш муддати — 1 йил),

Ошпаз-қандолатчилар (ўқиш муддати — 1—3 йил),

музлатгичларни таъмирловчи усталар (ўқиш муддати — 3 йил),

сотувчи-буфетчи, назоратчи-кассир (ўқиш муддати — 1 йил),

кенг ихтисосли сураткашлар (ўқиш муддати — 3 йил).

9-синф маълумотидагилар бепул овқат, кийим-бош ва 40—50 сўм стипендия билан таъминланадилар.

11-синф маълумотидагилар ойига 80—100 сўм стипендия билан таъминланадилар.

Билим юртига кириш ҳақидаги ариза директор номига ёзилиб, қуйидаги ҳужжатлар билан топширилади: туғилганлиги ҳақида гувоҳнома ёки паспорт, маълумоти ҳақида гувоҳнома ёки аттестат, соғлиги ҳақида маълумотнома, ота-онасининг иш жойидан маълумотнома, турар жойидан маълумотнома, таржимаи ҳол, 6 дона фотосурат (3х4 см).

Билим юртининг манзилгоҳи: 700098, Тошкент шаҳри, Собир Раҳимов ноҳияси, Қорақамиш 1/2 даҳаси, 20-уй (42, 43-э, 56, 93-автобуслар; 27-трамвайнинг «Мактаб» бекати; 7, 10-траллейбусларнинг охирги «1/4 Қорақамиш» бекати; 82-автобуснинг «1/4 Қорақамиш» бекати).

• *Бир дарахт илдизлари*

ОҲАНГАРОНЛИК УЙҒУР ШОИРАСИ

ҲАР БИР халқ адабиёти ўз миллий заминида шаклланади, Кошғариянинг сиёсий, иқтисодий, маданий тарихида, ўзига хос адабий анъаналар муҳитида яратилган мазмундор ва сермаҳсул адабиётини Торим дарёсига қиёс этишади. Дарҳақиқат, уйғур адабиёти маҳсули хирмон-хирмон...

Кошғария — башарият ақл чашмаси кўз очган — буюк алломалар, шоиру санъаткорлар шон-шуҳрат топган қадимий ўлка. Кай ки (эрамизнинг I асри), Кумерожива (344—413), Хуғурсур Олтин (478—567), Опренчур тегин (вафоти 791), Юсуф Хос Ҳожиб (XI аср), Аҳмад Югнакий (XII—XIII аср), Юсуф Амирий (XIV—XV аср), Аҳмад Ҳожибек Вафоий (XV аср), Султон Сайидхон (1495—1535), Султон Абдурашидхон — Рашидий (1510—1570), Қидирхон Ёркандий (вафоти 1572), Ғурбатий, Салоҳий, Ҳирқатий, Харäботий (XVI—XVII аср), Залилий (1678—1759), Навбатий (1694—1760) ва бошқа сўз санъаткорлари қолдирган адабий мерос бир оламдир. Уйғур адабиёти тарихидан ўрин олган, буюк санъаткорлар тасниф этган бой, мазмундор, баракатли асарлар авлодлар хотирасида яшаб келмоқда. Улар моддий ва ҳуқуқий имкониятларга эга бўлган совет уйғурларининг қалбларидан ҳам мустаҳкам ўрин эгаллаган.

Уйғур адабиёти тарихида чуқур из қолдирган, асарларининг самимийлиги, қалбларни тебратадиган оҳанги билан инсоний туйғуларни уйғотиб келган шоиралар ҳам қанчадан-қанча. Хусусан, Малика Омониисо (1533—1567), Мутриба (XV аср), Нозигум (1801—1828), Сорихон бону (1835—1865), Мойимхон (XIX аср)лар шеърияти ўзининг беқиёс ҳарорати, табиат мўъжизаси каби минг бир товланиши билан дилларни ўзига асир этиб келмоқда. Бу шоираларнинг назму наволари инсон вужудини ҳаяжонга солади, қалбларни яшартиради. Босқинчиларнинг ёвузликлари, жабр-ситамлари, эл-юрт бойликларини талон-торож қилганликлари, бегуноҳ дилларга тиғ санчганликлари ўз ифодасини топади.

Ўтмиш уйғур шоираларининг маҳорат мактабларида тарбия кўрган, улар ижодидан озиқланган замонамиз шоиралари Қамар Қурбонова, Мариям Сафарбоева, Ҳожар Қамар, Нурия Илохун, Турсуной Ҳусайн қизи, Ойшам Қодир қизи, Зайнура Айсо, Зуҳра Ғафур қизи, Сейитнисо, Қундуз, Ризвонгул, Омина Турди қизи, Роҳила Ҳофизова, Ҳожихон Шокирова, Саодат Бобожонова, Ҳанифа Солиҳова, Потигул Собитова, Хуршида Илохунова ва бошқалар устозлари ортидан саф тортиб бормоқдалар.

Биз мазкур мақоламизда сермаҳсул ижодкор Роҳила Ҳофизованинг ижоди хусусида баҳоли қудрат фикр юритмоқчимиз.

Роҳила — таг-тахти билан Кошғардан. У болалик даврини Ғулжа шаҳрида, ёшлик — ўқиш даврини Урумчида ўтказган. 1950-йиллари унинг бир қанча шеърлари эл оғзига тушди. У уйғур шоираларидан, шунингдек, ўзбек шоираларидан Зулфия, Саида Зуннунова ижодидан илҳомланган ҳолда қалам тебрата бошлаган. 1953—1957 йиллари Урумчи дорилфунунида таҳсил кўрган чоғларида адабиёт сир-асрорларини чуқур ўрганди. 1958—1963 йиллари дорилфунунда уйғур ва ўзбек адабиётидан дарс берди. 1962 йили «Торим гуллари», 1963 йили «Баҳор совғаси» шеърий тўпламлари чоп этилди. Бу икки тўпламга жамланган шеърлари ўзининг ўйноқилиги ва жозибадорлиги, ҳиссиётга бойлиги билан шеърият мухлисларини хушнуд этди:

Ёнгин юрагим, портла,
Намоён эт юраклигингни!
Ўчмас, сўнмас ҳароратинг-ла
Инсон учун кераклигингни.

Шоира 1963 йили ўз оиласи билан Ўзбекистонга кўчиб келиб, Оҳангарон шаҳридаги 5-ўрта мактабда адабиёт ўқитувчиси бўлиб ишлай бошлади. Айни пайтда ёшларнинг «Илҳом» адабий-ижодий тўгарагига раҳбарлик қилди.

Роҳила Ҳофизова ёш авлоднинг ахлоқий тарбияси мавзуида қалам тебратди. Унинг шеърлари маълум даражада ўзбек шоираларидан Ҳалима Худойбердиева, Ойдин Ҳожиеваларнинг лирик оҳангларига ҳамоҳанг янграй бошлади.

Изланувчан шоира халқ орасида муносиб ҳурмат-эҳтиромга сазовор бўлди. Тошкент вилоят Ленин комсомоли мукофоти шоирага катта қувонч ва илҳом берди. Шоиранинг «Она ер қўшиқлари». («Оҳангарон назм-навоси») шеърлар туркуми ўзбек, уйғур, рус, қозоқ ва қорақалпоқ тилларида эълон қилинди.

Бу даврга келиб шоиранинг уйғур тилида беш тўплами нашр этилди. Қозоғистон «Жазувчи» нашриёти 1977 йилда шоиранинг «Қалам ва болам», «Советский писатель» нашриёти 1979 йили «Ветви чинара», Олмаотада 1982 йили «Оналар овози», 1983 йили «Дил ороми», 1988 йили «Ҳаёт шунақа» шеърий тўпламларини босиб чиқарди. Шунингдек, «Шарқ юлдузи», «Саодат» ойномаларида эълон этилган шеърлари мухлислар эътиборини қозонди.

Бутуниттифоқ Ёзувчилар уюшмаси аъзолигига қабул этилган шоира «Тафаккур исёни» шеърий тўпламини нашрга тайёрлар экан, жумладан, ундан шундай мисралар ўрин олди;

Яшашнинг маъноси умрда эмас,
Умр бир ўткинчи — ўтиб кетади.
Виждонни ардоқла, қилмоғил ҳавас,
Ҳавас ул ҳаётни ютиб кетади.
Ҳаётнинг лаззати умрда эмас,
Ғурурлан ҳар дамда қутлуқ ишингдан.
Ижодда, меҳнатда из қолдирсанг, бас,
Оз ўлса-да соз ўтган умр ёшингдан...

Шоира ижодига назар ташларканмиз, уларда тинч ҳаёт, меҳнат завқи, инсонийлик, дўстлик, эътиқод замирида ҳалоллик, инсоф, диёнат тараннум этилади:

Азизим, қизишма, бу қадим дунё,
Бировларга озу бировларга кўп насиб.
Кимлардан қолмади шодлигу риё,
Кимлардир бенасиб, кимгадир насиб.
Кибрланма, азизим, бағрингни кенг тут,
Она табиат — ер, осмонимиз бир.
Жаҳон кез, ҳаётга боқ, эсда тут —
Барибир ой, юлдуз, офтобимиз бир.
Кўкка боққил, қандай гўзал, соз...
Оқ кабутар қилур тинмайин парвоз.
Гулшан ичра булбул навоси —
Чулғаб олди, оҳ, масрур бир овоз.

Роҳила Ҳофизованинг шеърияти Уйғуристонда катта қизиқиш уйғотди. «Или дарёси» ойномаси 1983 йили шоиранинг «Ер бўлсин обод», «Сани излагман», «Эркаклар эй, эркаклар», «Турналар», «Ўн икки мақом», «Кечир, онажон» шеърларини эълон қилди. Урумчида чоп этиладиган ижтимоий, адабий-бадиий «Торим» ойномасида (1989) бир туркум ғазаллари, «Кошғар» ойномасида (1989) эса 18 сонетаси, «Тангри тоғ» ойномасида (1989) бир туркум ғазаллари, «Кошғар адабиёти» ойномасида (1989) туркум шеърлари босилди.

Роҳила ўз ҳаётида кўп машаққатларни бошидан кечирган, замон беқарорлигини чуқур ҳис этган оқила шоирадир.

Бизнинг бу кузатиш ва фикр-мулоҳазаларимиз Роҳила Ҳофизованинг шубҳасиз истеъдод соҳибаси, ўзига хос лирик шоирамиз деган хулоса чиқаришга ҳуқуқ беради.

Осим БОҚИЙ ўғли,
филология фанлари номзоди

• *Қатра* •

СЎНГГИ ШУЪЛА

У турмуш ўртоғини кўп марта кечирган. Бир-бирларига кўнгил бериб турмуш қурганларидан кейин кечирмай бўлмайди-да. Баъзи пайтларда эса онасининг: «қўй энди, болам, фарзандларинг бор, аёл киши кечиримли бўлиши керак» деган насиҳатларини ерда қолдирмаслик учун ҳам кечирган. Лекин бу сафар ундай қилолмади. Қалбида хирагина милтираётган илинж шуъласи шамдек липиллаб ўчди.

Ҳар сафаргидек бирга меҳмондорчиликка боришди. Ўзларига ярашган либосда яна ҳам кўркамлашишди. Йўлда у: «Биринчи бор кетаяпмиз у ерга. Нотанишлар кўп бўлади. Камроқ ичишга ҳаракат қилинг» деб илтижо қилди. Эр эса бефарққина «хўп» деди. Лекин бу гал ҳам гапида туролмаслигини биларди. Худди шундай бўлди. Қадаҳларга кетма-кет қуйилаётган ароқни мулозамат кутмай ичаверди. Зумда кайфи ошиб қолгани юз-кўзлари, хатти-ҳаракатларидан сезила бошлади. Эрининг ножўя қилиқ қилиб қўйишидан чўчиб у тез-тез қараб қўярди. Шу пайт у эрининг рўпарасида ўтирган, бир гапириб ўн кулаётган, атрофдагилар диққатини тортишга уринаётгани шундоққина сезилиб турган аёлдан кўз узолмай қолганини пайқади...

Меҳмондорчиликдан сўнг эри ҳалиги аёл билан кўп йиллик танишидек узоқ хайрлашди. Бу ҳолат унга қаттиқ таъсир қилди. Йўл-йўлакай «намунча бегона аёлга тикилавердингиз?» деган саволига эрининг қўрслик ва андишасизлик билан «сендан кўра яхшироқ экан» деган гапи анчагача қулоғи остида жаранглайверди...

У эрининг кўп қилиқларини кечирган. Фарзандлари ҳурмати кечирган. Бу сафар-чи?! Бир қарашда ҳеч нима бўлмагандек. Унчалик хафа бўлишга арзимайдигандек. Лекин умр йўлдошининг бу гапи унинг қалбидаги нозик бир туйғуни қаттиқ шикастлади. Шунча йиллардан буён эрига нисбатан юрагининг туб-тубида сақланиб келаётган, доимо далда бериб турувчи, эҳтимол ҳар гал кечиришга ундовчи шуъла бу сафар тамомила сўнди...

Р. УСМОНОВА.

• *Бекобод райони хабарлари*

ШАРТНОМА АСОСИДА

ШУ кунларда Бекобод педагогика билим юртида янги ўқув йилига қабул қилинадиган талабаларни саралаш каби ҳаяжонли палла давом этмоқда. Билим юрти 9-синф маълумотига эга бўлган 120 нафар йигит-қизни ўқишга қабул қилади. Улар бошланғич синф, меҳнат ва чизмачилик ўқитувчилари ҳамда мактабгача тарбия муассасалари ходимлари бўлиб етишадилар.

Ушбу ўқув йилида билим юрти жамоаси Ўрта Чирчиқ, Бўка, Пискент, Оққўрғон район халқ маорифи бўлимлари билан 1991—1995 ўқув йиллари учун шартнома тузган. Бу юқорида айтиб ўтилган районлар мактабларидан келиб ўқийдиганлар учун келгусида ишга жойлашиш муаммоси ҳал этилди, демакдир.

Б. АБДУКАРИМОВ.

БИЛИМ ЮРТИДА КЕЧА

БЕКОБОД мусиқа билим юрти ташкил топганига яқинда 20 йил тўлди. Шу давр мобайнида билим юрти юзлаб иқтидорли ёшларга мусиқадан таълим берди, етакчи санъаткорлар қилиб етиштирди.

Шу сана муносабати билан билим юртида кеча ўтказилди. Унда шу ерда таҳсил олган бир қанча санъаткорлар қатнашиб, ўқув даргоҳининг босиб ўтган йўли ҳақида сўзладилар. Кечада билим юртининг ижодий гуруҳлари томонидан тайёрланган концерт дастурлари ҳам намойиш қилинди.

А. АЛИЕВ.

БИЛДИРИШ

«ТОШКЕНТ ҳақиқати» рўзномаси ҳузуридаги жамоатчилик кенгаши навбатдаги қабулни эртага — 25 июль куни соат 17 дан бошлаб ўтказади. Бу сафар меҳнаткашларни жамоатчилик кенгашининг аъзоси, юрист Миратҳам МИРЗУФАРОВ қабул қилади.

Жамоатчилик кенгашининг қабулхонаси Ленинград кўчаси, 32-уй, 7-қават, 742-хонада жойлашган. Телефонлар: 33-40-48, 32-53-54.

«Тошкент ҳақиқати» жамоатчилик кенгашининг қабулхонаси.

БУ ТУРФА ОЛАМ

ФАҚАТ ФАМИЛИЯДОШЛАР

● **МОЛДОВА жумҳурияти ички ишлар вазирлигининг адреслар бюроси қизиқарли маълумотларни хабар қилди. Ҳозирги кунда жумҳурият ҳудудида президент М. Снегур билан фамилиядош 500 киши яшар экан. 300 кишининг фамилияси эса Молдова парламенти раисиники каби А. Мошану экан, Молдованинг собиқ бош вазири М. Друк фамилияси юз кишида бор экан.**

Шунингдек жумҳуриятда 150 нафар Горбачевлар ва 1300 нафар Павловлар яшамоқда.

ЎРГАТИЛГАН АРИЛАР

● **АҚШ олимлари лаборатория шароитларида капалак қуртига қирон келтирувчи ариларни етиштиришга қаратилган махсус усуллардан фойдаланмоқдалар.**

Капалак қуртлари ками билан 100 хил ўсимлик турларини ейди. Маккажўхори, ғўза, соя, ёнғоқ, помидор ва бошқа ўсимликларга жуда ўч бўлади. Энтомолог Жо Луис ариларни ўзига ин қуриш учун капалак қуртлари яшайдиган маълум ўсимликларни ҳиди ва рангига қараб қидиришга ўргатади. Луис ўргатилган ариларни 90-йиллар ўрталаридаёқ дала шароитларида кенг фойдаланишни йўлга қўйиш мумкин, деб ҳисобламоқда. «Интернэшнл уайлдлайф» ойномаси шу ҳақда хабар берди.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Тошкент ҳақиқати («ТАШКЕНТСКАЯ ПРАВДА»)

БИЗНИНГ МАНЗИЛГОҲ: 700000 ТОШКЕНТ, ГСП ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32.

Муҳаррир ўринбосарлари — 335885, 325747, 325748, 337916; масъул котиб — 334808, 325353; масъул котиб ўринбосарлари — 325750; бўлимлар: мафкура — 325778, 337010; қишлоқ хўжалиги — 325647; саноат, қурилиш ва транспорт — 325749; маҳаллий Кенгашлар ҳаёти — 325733; ижтимоий масалалар — 325556; маданият — 325767; адабиёт ва санъат — 325553; ёшлар ҳаёти, ахборот, ҳарбий-ватанпарварлик ва спорт — 325645; хатлар ва оммавий ишлар — 334048, 325354; жамоатчи кенгаш қабулхонаси — 334048, 325354; эълонлар бўлими — 325727.

Индекс: 64672. Ўзбекистон Компартияси Марказий Қўмитаси нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12

Буюртма № 5696. Босишга топшириш вақти — 20.30. Босишга топширилди — 19.30.